בע"ה

גליון ב | ה'י-כ"ד שבט

לִשְׁקֹד

עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים תשפ"ה

נ"ך: דברי הימים ב' פרקים יד–כ

משנה: מסכת בבא־בתרא פרק ג'

מאמר שבועי: המשפט העברי בסוד הגבול

נ"ך יומי - יום ראשון, ה"י שבט

דברי־הימים ב' פרק י"ד

(א) וַיַּעַשׂ אָסָא הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי הוי' אֱלֹהָיו : (ב) וַיָּסַר אֶת־מִזְבְּחוֹת הַנֵּכָר וְהַבָּמוֹת וַיְשַׁבֵּר
אֶת־הַמַּצֵּבוֹת וַיְגַדַּע אֶת־הָאֲשֵׁרִים : (ג) וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה לִדְרוֹשׁ אֶת־הוי' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם
וְלַעֲשׂוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה : (ד) וַיָּסַר מִכֹּל־עָרֵי יְהוּדָה אֶת־הַבָּמוֹת וְאֶת־הַחַמָּנִים וַתִּשְׁקֹט
הַמַּמְלָכָה לְפָנָיו : (ה) וַיִּבֶן עָרֵי מְצוּרָה בִּיהוּדָה כִּי־שָׁקְטָה הָאָרֶץ וְאֵין־עִמּוֹ מִלְחָמָה בַּשָּׁנִים
הָאֵלֶּה כִּי־הֵנִיחַ הוי' לוֹ : (ו) וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה נִבְנֶה | אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְנָסֵב חוֹמָה וּמִגְדָּלִים
דְּלָתַיִם וּבְרִיחִים עוֹדֶנּוּ הָאָרֶץ לְפָנֵינוּ כִּי דָרַשְׁנוּ אֶת־הוי' אֱלֹהֵינוּ דָּרַשְׁנוּ וַיָּנַח לָנוּ מִסָּבִיב וַיִּבְנוּ
וַיַּצְלִיחוּ : פ (ז) וַיְהִי לְאָסָא חַיִל נֹשְׂאֵי צִנָּה וָרֹמַח מִיהוּדָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף ס וּמִבִּנְיָמִן נֹשְׂאֵי
מָגֵן וְדֹרְכֵי קֶשֶׁת מָאתַיִם וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף כָּל־אֵלֶּה גִּבּוֹרֵי חָיִל : (ח) וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם זֶרַח הַכּוּשִׁי
בְּחַיִל אֶלֶף אֲלָפִים וּמַרְכָּבוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיָּבֹא עַד־מָרֵשָׁה : (ט) וַיֵּצֵא אָסָא לְפָנָיו וַיַּעַרְכוּ
מִלְחָמָה בְּגֵיא צְפַתָה לְמָרֵשָׁה : (י) וַיִּקְרָא אָסָא אֶל־הוי' אֱלֹהָיו וַיֹּאמַר הוי' אֵין־עִמְּךָ לַעְזוֹר
בֵּין רַב לָאַיִן כֹּחַ עָזְרֵנוּ הוי' אֱלֹהֵינוּ כִּי־עָלֶיךָ נִשְׁעַנּוּ וּבְשִׁמְךָ בָּאנוּ עַל־הֲהָמוֹן הַזֶּה הוי' אֱלֹהֵינוּ
אַתָּה אַל־יַעְצֹר עִמָּךְ אֱנוֹשׁ : ס (יא) וַיִּגֹּף הוי' אֶת־הַכּוּשִׁים לִפְנֵי אָסָא וְלִפְנֵי יְהוּדָה וַיָּנֻסוּ
הַכּוּשִׁים : (יב) וַיִּרְדְּפֵם אָסָא וְהָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ עַד־לִגְרָר וַיִּפֹּל מִכּוּשִׁים לְאֵין לָהֶם מָחְיָה כִּי־
נִשְׁבְּרוּ לִפְנֵי־הוי' וְלִפְנֵי מַחֲנֵהוּ וַיִּשְׂאוּ שָׁלָל הַרְבֵּה מְאֹד : (יג) וַיַּכּוּ אֵת כָּל־הֶעָרִים סְבִיבוֹת
גְּרָר כִּי־הָיָה פַּחַד־הוי' עֲלֵיהֶם וַיָּבֹזּוּ אֶת־כָּל־הֶעָרִים כִּי־בִזָּה רַבָּה הָיְתָה בָהֶם : (יד) וְגַם־
אָהֳלֵי מִקְנֶה הֻכּוּ וַיִּשְׁבּוּ צֹאן לָרֹב וּגְמַלִּים וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלִָם: ס

רש"י

(ו) "עודנו הארץ לפנינו" - בעוד שהמלכות נכונה לפנינו שאם נצרכו להם יהיו לנו למנוס וכל אלה היה בעשר שנים שכתוב בימיו שקטה הארץ ולאחר אותן עשר שנים היתה מלחמה בינו ובין בעשא כל ימיהם כי בשנת שלש לאסא מלך בעשא וז' שנים היו שלום ביניהם וכן מוכח אף כאן אין עמו מלחמה בשנים האלה אבל בשנים אחרים היתה עמו מלחמה ולמטה (ט"ו) כתיב ומלחמה לא היתה עד שנת ל"ה למלכות אסא אבל יכולים אנו לפרש אותה מלחמה שהיתה לו עם הכושים לא היתה עד שנת שלשים וחמש למלכותו אבל זה קשה לי שכתוב למטה (ט"ז) בשנת ל"ו למלכות אסא עלה בעשא וגו' עד נסכלת על זאת כי מעתה יהיו לך מלחמות משמע שקודם לכן לא היו לו מלחמות והוא לאחר כן כי אם ג' שנים ובמלכים (א ט"ו) כתיב ומלחמה היתה בין אסא ובין בעשא כל ימיהם ובסדר עולם מפרש הטיב:

"כי דרשנו את ה' אלהינו דרשנו וגו'" - לפי שדרשנוהו הניח לנו מסביב:

"ויבנו ערים ויצליחו" - ודוגמא (לעיל י"ב) ובראות ה' כי נכנע וגו':

(י) "אין עמך לעזור" - כלומר אע"פ שאנו מעטים והם רבים כחול הים ואין כח לנו בפניהם עמך לעזור בין רב לאין כח כלומר בידוע שיש לך כח לעזור לפיכך עזרנו ה' אלהינו כי עליך נשענו:

"אל יעצר עמך אנוש" - אל יהיה לאויבינו לאותו אנוש כי אנוש מושל עוצר ידי עמך נגדך לנצחנו שלא יאמר נצחנו אלהיהם ד"א מפי הרב אל יהי לנו אנוש שאנו אנושים עוצר יד מלנצחם דוגמא (דברים י"א) ועצר את השמים כי עצר עצר ה' (בראשית כ') כמו אם תעצרני (שופטים י"ג):

נ"ך יומי - יום שני, י"ט שבט

דברי־הימים ב' פרק ט"ו

(א) וַעֲזַרְיָהוּ בֶּן־עוֹדֵד הָיְתָה עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים׃ (ב) וַיֵּצֵא לִפְנֵי אָסָא וַיֹּאמֶר לוֹ שִׁמְעוּנִי אָסָא
וְכָל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן הוי׳ עִמָּכֶם בִּהְיוֹתְכֶם עִמּוֹ וְאִם־תִּדְרְשֻׁהוּ יִמָּצֵא לָכֶם וְאִם־תַּעַזְבֻהוּ יַעֲזֹב
אֶתְכֶם׃ ס (ג) וְיָמִים רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל לְלֹא | אֱלֹהֵי אֱמֶת וְלֹא כֹהֵן מוֹרֶה וְלֹא תוֹרָה׃ (ד)
וַיָּשָׁב בַּצַּר־לוֹ עַל־הוי׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיְבַקְשֻׁהוּ וַיִּמָּצֵא לָהֶם׃ (ה) וּבָעִתִּים הָהֵם אֵין שָׁלוֹם
לַיּוֹצֵא וְלַבָּא כִּי מְהוּמוֹת רַבּוֹת עַל כָּל־יוֹשְׁבֵי הָאֲרָצוֹת׃ (ו) וְכֻתְּתוּ גוֹי־בְּגוֹי וְעִיר בְּעִיר כִּי־
אֱלֹהִים הֲמָמָם בְּכָל־צָרָה׃ (ז) וְאַתֶּם חִזְקוּ וְאַל־יֵרָפוּ יְדֵיכֶם כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלַּתְכֶם׃ ס (ח)
וּכְשָׁמְעַ אָסָא הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהַנְּבוּאָה עֹדֵד הַנָּבִיא הִתְחַזַּק וַיַּעֲבֵר הַשִּׁקּוּצִים מִכָּל־אֶרֶץ
יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וּמִן־הֶעָרִים אֲשֶׁר לָכַד מֵהַר אֶפְרָיִם וַיְחַדֵּשׁ אֶת־מִזְבַּח הוי׳ אֲשֶׁר לִפְנֵי אוּלָם
הוי׳׃ (ט) וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וְהַגֵּרִים עִמָּהֶם מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וּמִשִּׁמְעוֹן כִּי־נָפְלוּ
עָלָיו מִיִּשְׂרָאֵל לָרֹב בִּרְאֹתָם כִּי־הוי׳ אֱלֹהָיו עִמּוֹ׃ פ (י) וַיִּקָּבְצוּ יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי
לִשְׁנַת חֲמֵשׁ־עֶשְׂרֵה לְמַלְכוּת אָסָא׃ (יא) וַיִּזְבְּחוּ לַהוי׳ בַּיּוֹם הַהוּא מִן־הַשָּׁלָל הֻבִיאוּ בָּקָר
שֶׁבַע מֵאוֹת וְצֹאן שִׁבְעַת אֲלָפִים׃ (יב) וַיָּבֹאוּ בַבְּרִית לִדְרוֹשׁ אֶת־הוי׳ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם בְּכָל־
לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם׃ (יג) וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יִדְרֹשׁ לַהוי׳ אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל יוּמָת לְמִן־קָטֹן וְעַד־גָּדוֹל
לְמֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה׃ (יד) וַיִּשָּׁבְעוּ לַהוי׳ בְּקוֹל גָּדוֹל וּבִתְרוּעָה וּבַחֲצֹצְרוֹת וּבְשׁוֹפָרוֹת׃

רש"י

(ג) **"וימים רבים לישראל ללא אלהי אמת"** - עד שבאת אתה "וללא כהן מורה" - שאין מי ששואל להם שום דבר תורה משום הכי לא יורו אתכם הכהנים:

(ד) **"וישב בצר לו על ה' אלהי ישראל"** - כלומר עתה כשבאת צרה להם בקשו על ה' אלהי ישראל ויבקשהו לפיכך וימצא להם המצוי והושיעכם בכל אשר הלכתם:

(ה) **"ובעתים ההם אין שלום"** - באותן הימים רבים לישראל ללא אלהי אמת אין שלום ליוצא ולבא וגו' ברחבעם כתיב (לעיל ב' י"ב) עליו עלה שישק מלך מצרים על ירושלים כי מעלו בה' וכל הפרשה ואף לאביה היו מהומות רבות:

(ו) **"וכתתו גוי בגוי"** - דוגמא (במדבר י"ד) ויכתום:

(ז) **"ואתם חזקו"** - לדרוש באלהים:

(יא) **"ויזבחו לה' ביום ההוא מן השלל הביאו"** - פתרון ומן השלל שהביאו זבחו בקר שבע מאות וצאן שבעת אלפים ששבו וממנו הביאו כדלמעלה (ב' י"ד) וגם אהלי מקנה הביאו וישבו צאן לרוב וגו' ד"א נראה לי ויזבחו לה' ביום ההוא שנצחו ובאו בשלום בירושלים מן השלל הביאו כלומר מן השלל אשר הביאו הביאו בקר שבע מאות וצאן שבעת אלפים:

(טו) וַיִּשְׁמְחוּ כָל־יְהוּדָה עַל־הַשְּׁבוּעָה כִּי בְכָל־לְבָבָם נִשְׁבָּעוּ וּבְכָל־רְצוֹנָם בִּקְשֻׁהוּ וַיִּמָּצֵא לָהֶם וַיָּנַח יְיָ לָהֶם מִסָּבִיב: (טז) וְגַם־מַעֲכָה אֵם | אָסָא הַמֶּלֶךְ הֱסִירָהּ מִגְּבִירָה אֲשֶׁר־ עָשְׂתָה לָאֲשֵׁרָה מִפְלֶצֶת וַיִּכְרֹת אָסָא אֶת־מִפְלַצְתָּהּ וַיָּדֶק וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן: (יז) וְהַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ מִיִּשְׂרָאֵל רַק לְבַב־אָסָא הָיָה שָׁלֵם כָּל־יָמָיו: (יח) וַיָּבֵא אֶת־קֳדֶשֵׁי אָבִיו וְקָדְשָׁיו בֵּית הָאֱלֹהִים כֶּסֶף וְזָהָב וְכֵלִים: (יט) וּמִלְחָמָה לֹא הָיָתָה עַד שְׁנַת־שְׁלֹשִׁים וַחֲמֵשׁ לְמַלְכוּת אָסָא: ס

רש"י

(טז) "וגם מעכה אם אסא המלך הסירה מגבירה" - לפי שעשתה לאשרה מפלצת למלאות תאוותה מפל"א ליצותא זכרות עשתה לו לצלם והיתה נבעלת לו:

(יז) "והבמות לא סרו" - במות יחיד שהורגלו להקריב עליהם לשמים משחרבה שילה עד שנבנה הבית והיו עונשים עליהם כרת:

(יט) "ומלחמה לא היתה וגו'" - תניא בסדר עולם בשנת שלשים ושש למלכות אסא עלה בעשא אפשר לומר כן והלא מת כבר בעשא בשנת כ"ו למלכות אסא כדכתיב (במלכים א' ט"ז) בשנת כ"ו לאסא מלך אלה בן בעשא אלא מה ת"ל בשנת ל"ו למלך אסא כנגד ל"ו שנים שנתחתן שלמה לבת פרעה שהרי כתב כן במלכים (א' ב') ויברחו שני עבדים לשמעי (שם) עד ויצו המלך את בניהו וילך ויפגע בו וכתיב בסמוך (שם ג') ויתחתן שלמה בבת פרעה כלומר מיד אחר אותן ג' שנים ובשנת ד' לקחה והוא מלך מ' שני' נמצא שהיתה עמו ל"ו שנים וכנגדן ל"ו שנים נגזרה גזירה על מלכי ארם להיות שוטנים על ישראל ובאחרונה ליפול ביד בני דוד לכך נאמר בשנת ל"ו למלך אסא ובשנת ט"ז למלכותו מעת שנפל זרח הכושי בידו היא שנת ל"ו משמת שלמה ובשנת ט"ז לאסא כרתו ברית מלך ישראל ומלך ארם לעלות ולהתגרות באסא וקלקל אסא שנאמר ויוצא אסא כסף וזהב לאמר כרות ברית ביני ובינך וישמע בן הדד ולא פסקו מלכי ארם מלהיות שוטנים לישראל עד שמת אחז ובשנת ג' לאחז כרתו ברית מלך ישראל ומלך ארם לעלות ולהתגרות באחז ולא הי' זכות באחז שיפלו בידו ונפלו שניהם ביד תגלת פלאסר מלך אשור:

תקון חוש האכילה בהדש שבט

מתוך גליון "פְּלָאוֹת עֵדוֹתֶיךָ" ט' (שבט תשפ"ד)

חושו של חודש שבט הוא **חוש האכילה**, השבט שלו הוא **שבט אשר** – עליו נאמר "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך" – והאות שלו היא **צד"י**ק. מכאן יש ללמוד, כי בחודש שבט מתקנים את האכילה והופכים אותה להיות כאכילת צדיק. כאשר הצדיק אוכל הוא אוכל "בלתי להוי' לבדו", שכן "תאות צדיקים אך טוב". "ועמך כלם צדיקים" – על כולנו להיות צדיקים, ולקדש את אכילתנו על ידי בירור ו'אתכפיא', עד שנבוא לידי "אתהפכא חשוכא לנהורא וטעמין מרירו למיתקא", באכילה קדושה וטהורה: "צַדִּיק אוֹכֵל לְשׂבַע נַפְשׁוֹ, וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסַר"!

נ"ך יומי - יום שלישי, כ' שבט

דברי־הימים ב' פרק ט"ז

(א) בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וָשֵׁשׁ לְמַלְכוּת אָסָא עָלָה בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוּדָה וַיִּבֶן אֶת־
הָרָמָה לְבִלְתִּי תֵּת יוֹצֵא וָבָא לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה : (ב) וַיּוֹצֵא אָסָא כֶּסֶף וְזָהָב מֵאֹצְרוֹת בֵּית
הוי' וּבֵית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל־בֶּן־הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם הַיּוֹשֵׁב בְּדַרְמֶשֶׂק לֵאמֹר : (ג) בְּרִית בֵּינִי
וּבֵינֶךָ וּבֵין אָבִי וּבֵין אָבִיךָ הִנֵּה שָׁלַחְתִּי לְךָ כֶּסֶף וְזָהָב לֵךְ הָפֵר בְּרִיתְךָ אֶת־בַּעְשָׁא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
וְיַעֲלֶה מֵעָלָי : (ד) וַיִּשְׁמַע בֶּן־הֲדַד אֶל־הַמֶּלֶךְ אָסָא וַיְשַׁלַּח אֶת־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר־לוֹ אֶל־
עָרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּ אֶת־עִיּוֹן וְאֶת־דָּן וְאֵת אָבֵל מָיִם וְאֵת כָּל־מִסְכְּנוֹת עָרֵי נַפְתָּלִי : (ה) וַיְהִי
כִּשְׁמֹעַ בַּעְשָׁא וַיֶּחְדַּל מִבְּנוֹת אֶת־הָרָמָה וַיִּשְׁבֹּת אֶת־מְלַאכְתּוֹ : ס (ו) וְאָסָא הַמֶּלֶךְ לָקַח אֶת־
כָּל־יְהוּדָה וַיִּשְׂאוּ אֶת־אַבְנֵי הָרָמָה וְאֶת־עֵצֶיהָ אֲשֶׁר בָּנָה בַּעְשָׁא וַיִּבֶן בָּהֶם אֶת־גֶּבַע וְאֶת־
הַמִּצְפָּה : ס (ז) וּבָעֵת הַהִיא בָּא חֲנָנִי הָרֹאֶה אֶל־אָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּהִשָּׁעֶנְךָ
עַל־מֶלֶךְ אֲרָם וְלֹא נִשְׁעַנְתָּ עַל־הוי' אֱלֹהֶיךָ עַל־כֵּן נִמְלַט חֵיל מֶלֶךְ־אֲרָם מִיָּדֶךָ : (ח) הֲלֹא
הַכּוּשִׁים וְהַלּוּבִים הָיוּ לְחַיִל | לָרֹב לְרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים לְהַרְבֵּה מְאֹד וּבְהִשָּׁעֶנְךָ עַל־הוי' נָתָנָם
בְּיָדֶךָ : (ט) כִּי הוי' עֵינָיו מְשׁטְטוֹת בְּכָל־הָאָרֶץ לְהִתְחַזֵּק עִם־לְבָבָם שָׁלֵם אֵלָיו נִסְכַּלְתָּ עַל־
זֹאת כִּי מֵעַתָּה יֵשׁ עִמְּךָ מִלְחָמוֹת : (י) וַיִּבְעַס אָסָא אֶל־הָרֹאֶה וַיִּתְּנֵהוּ בֵּית הַמַּהְפֶּכֶת כִּי־בִזַּעַף
עִמּוֹ עַל־זֹאת וַיְרַצֵּץ אָסָא מִן־הָעָם בָּעֵת הַהִיא : (יא) וְהִנֵּה דִּבְרֵי אָסָא הָרִאשׁוֹנִים
וְהָאַחֲרוֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר הַמְּלָכִים לִיהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל : (יב) וַיֶּחֱלֶא אָסָא בִּשְׁנַת
שְׁלוֹשִׁים וָתֵשַׁע לְמַלְכוּתוֹ בְּרַגְלָיו עַד־לְמַעְלָה חָלְיוֹ וְגַם־בְּחָלְיוֹ לֹא־דָרַשׁ אֶת־הוי' כִּי
בָרֹפְאִים : (יג) וַיִּשְׁכַּב אָסָא עִם־אֲבֹתָיו וַיָּמָת בִּשְׁנַת אַרְבָּעִים וְאַחַת לְמָלְכוֹ : (יד) וַיִּקְבְּרֻהוּ
בְּקִבְרֹתָיו אֲשֶׁר כָּרָה־לוֹ בְּעִיר דָּוִיד וַיַּשְׁכִּיבֻהוּ בַּמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר מִלְּאוּ בְּשָׂמִים וּזְנִים מְרֻקָּחִים
בְּמִרְקַחַת מַעֲשֶׂה וַיִּשְׂרְפוּ־לוֹ שְׂרֵפָה גְּדוֹלָה עַד־לִמְאֹד : פ

רש"י

(ב) "בדרמשק" - ובמלכים (ב' טז) כתיב דמשק ובפסוק אחר דומשק וכולן א' היה ודוגמא שוט שבט שרביט:

(ז) "על כן נמלט" - שלא יכולת לו למה שלא בטחת בהקב"ה כי אם בטחת בהקב"ה כשנשבעו וכרתו ברית יחד מלך ישראל ומלך ארם עליך כאשר בטחת בו כשבאו עליך הכושים לא נמלטו מידך והיית נוצח לכולם אף לא היית מאבד ממונך שנתת לו כדי להפר בריתו עם בעשא ועתה שלא בטחת בהקב"ה אבדת ממונך וגם מלך ארם נמלט מידך:

(י) "בית המהפכת" - בית הסוהר שעשוי מלאכת המהפכת (בל"א גוועלב"ט): "עד למעלה חליו" - נפח שברגליו עלה מכף רגלו עד קדקדו:

(יד) "וזנים" - מיני בשמים הם והבשמים היו מרוקחים במרקחה מעשה רוקח מרקחת וזה פתרון מרוקחים במעשה רוקח:

"וישרפו לו שרפה גדולה" - שרפו לו בשמים טובים לאפר ואותו אפר יזורו עליו ויש מפרשין כמו ששורפין על המלכים ומהו שורפין וכו' ועוקרין על המלכים:

נ"ך יומי - יום רביעי, כ"א שבט

דברי־הימים ב' פרק י"ז

(א) וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ תַּחְתָּיו וַיִּתְחַזֵּק עַל־יִשְׂרָאֵל׃ (ב) וַיִּתֵּן־חַיִל בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת
וַיִּתֵּן נְצִיבִים בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וּבְעָרֵי אֶפְרַיִם אֲשֶׁר לָכַד אָסָא אָבִיו׃ (ג) וַיְהִי יְהוָה עִם־יְהוֹשָׁפָט כִּי
הָלַךְ בְּדַרְכֵּי דָוִיד אָבִיו הָרִאשֹׁנִים וְלֹא דָרַשׁ לַבְּעָלִים׃ (ד) כִּי לֵאלֹהֵי אָבִיו דָּרָשׁ וּבְמִצְוֹתָיו
הָלָךְ וְלֹא כְּמַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל׃ (ה) וַיָּכֶן יְהוָה אֶת־הַמַּמְלָכָה בְּיָדוֹ וַיִּתְּנוּ כָל־יְהוּדָה מִנְחָה
לִיהוֹשָׁפָט וַיְהִי־לוֹ עֹשֶׁר־וְכָבוֹד לָרֹב׃ (ו) וַיִּגְבַּהּ לִבּוֹ בִּדְרָכֵי יְהוָה וְעוֹד הֵסִיר אֶת־הַבָּמוֹת וְאֶת־
הָאֲשֵׁרִים מִיהוּדָה׃ פ (ז) וּבִשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ שָׁלַח לְשָׂרָיו לְבֶן־חַיִל וּלְעֹבַדְיָה וּלְזְכַרְיָה
וּלְנְתַנְאֵל וּלְמִיכָיְהוּ לְלַמֵּד בְּעָרֵי יְהוּדָה׃ (ח) וְעִמָּהֶם הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָהוּ וּנְתַנְיָהוּ וּזְבַדְיָהוּ
וַעֲשָׂהאֵל (ושמרימות) [וּשְׁמִירָמוֹת] וְיהוֹנָתָן וַאֲדֹנִיָּהוּ וְטוֹבִיָּהוּ וְטוֹבְיָהוּ וַאֲדֹנִיָּה הַלְוִיִּם וְעִמָּהֶם
אֱלִישָׁמָע וְיהוֹרָם הַכֹּהֲנִים׃ (ט) וַיְלַמְּדוּ בִּיהוּדָה וְעִמָּהֶם סֵפֶר תּוֹרַת יְהוָה וַיָּסֹבּוּ בְּכָל־עָרֵי
יְהוּדָה וַיְלַמְּדוּ בָּעָם׃ (י) וַיְהִי | פַּחַד יְהוָה עַל כָּל־מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר סְבִיבוֹת יְהוּדָה
וְלֹא נִלְחֲמוּ עִם־יְהוֹשָׁפָט׃

רש"י

(ג) "בדרכי דוד אביו הראשנים" - ולא האחרונים שפשע במעשה בת שבע וגם הסית אותו שטן למנות את ישראל ועיקר ויש מפרשים ראשונים ראש לשלמה ורחבעם שלמה נשיו הטו לבבו באחרית ימיו ובנה במה לכמוש תועבת מואב ולמולך שקוץ בני עמון ורחבעם כתיב (לעיל ב יב) ויהי כהכין מלכות רחבעם וכחזקתו עזב את תורת ה' ולא כאביו שכתוב בו במלכים (א' ט') ולא היה לבו שלם עם ה' אלהיו ולא כאסא שלא נשען בה' אלא כדוד אביו שלא היה לו אלא לב אחד לאביו שבשמים "ולא דרש לבעלים" - כמעשה ישראל שבימיו כי אחאב היה בימיו שעבד את הבעלים הוא וישראל שבימיו:

(ו) "ויגבה לבו בדרכי ה'" - גבה לבו בדבר זה שלא הלך כי אם בדרכי ה' דוגמא (שמות ל"ה) אשר נשא לבן אתנה בחכמה:

(ז) "שלח לשריו לבן חיל" - כך היה שמו ויש מפרשים שלח לשריו כל שר בן חיל וקשיא לי א"כ לא היה לומר אלא לעובדיה אלא ממה שאמר ולעובדיה מכלל לבן חיל שם אדם הוא "ללמד בערי יהודה" - תורה ולהורות בני ישראל:

(ח) "ועמהם" - מן הלוים שמעיהו ונתניהו וגו' "ועמהם אלישמע ויהורם הכהנים" - כי על הכהנים והלוים ללמד ולהורות כדכתיב (דברים כ"ד) ככל אשר יורו אתכם הכהנים והלוים והשרים הלכו עמהם לפי שלא ימרו את פיהם ולהכריחם לשמוע להם ולשמור לעשות כמצות השופטים דוגמת (שם ט"ז) שופטים ושוטרים תתן לך שופטים לשפוט את העם ושוטרים להכריחם ולעשות צווי השופטים:

(י) "ויהי פחד ה' על כל ממלכות הארצות" - בזכות שלמדו תורה:

(יא) וּמִן־פִּלֶשְׁתִּים מְבִיאִים לִיהוֹשָׁפָט מִנְחָה וְכֶסֶף מַשָּׂא גַּם הָעַרְבִיאִים מְבִיאִים לוֹ צֹאן אֵילִים שִׁבְעַת אֲלָפִים וְשִׁבְעַ מֵאוֹת וּתְיָשִׁים שִׁבְעַת אֲלָפִים וּשְׁבַע מֵאוֹת: פ (יב) וַיְהִי יְהוֹשָׁפָט הֹלֵךְ וְגָדֵל עַד־לְמָעְלָה וַיִּבֶן בִּיהוּדָה בִּירָנִיּוֹת וְעָרֵי מִסְכְּנוֹת: (יג) וּמְלָאכָה רַבָּה הָיָה לוֹ בְּעָרֵי יְהוּדָה וְאַנְשֵׁי מִלְחָמָה גִּבּוֹרֵי חַיִל בִּירוּשָׁלִָם: (יד) וְאֵלֶּה פְּקֻדָּתָם לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם לִיהוּדָה שָׂרֵי אֲלָפִים עַדְנָה הַשָּׂר וְעִמּוֹ גִּבּוֹרֵי חַיִל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אָלֶף: ס (טו) וְעַל־יָדוֹ יְהוֹחָנָן הַשָּׂר וְעִמּוֹ מָאתַיִם וּשְׁמוֹנִים אָלֶף: ס (טז) וְעַל־יָדוֹ עֲמַסְיָה בֶן־זִכְרִי הַמִּתְנַדֵּב לַיהוָה וְעִמּוֹ מָאתַיִם אֶלֶף גִּבּוֹר חָיִל: ס (יז) וּמִן־בִּנְיָמִן גִּבּוֹר חַיִל אֶלְיְדָע וְעִמּוֹ נֹשְׁקֵי־קֶשֶׁת וּמָגֵן מָאתַיִם אֶלֶף: ס (יח) וְעַל־יָדוֹ יְהוֹזָבָד וְעִמּוֹ מֵאָה־וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא: ס (יט) אֵלֶּה הַמְשָׁרְתִים אֶת־הַמֶּלֶךְ מִלְבַּד אֲשֶׁר־נָתַן הַמֶּלֶךְ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר בְּכָל־יְהוּדָה:

רש"י

(יא) "וכסף משא" - משאות של כסף דוגמא (ישעיהו מ"ז) היו נשואותיכם עמוסות משא:

(יב) "ויהי יהושפט הולך וגדל" - שלשה שנאמר כלשון זה יצחק שמואל יהושפט אבל משה דוד מרדכי נאמר בהם וגדול אבל יצחק שמואל יהושפט כתוב בהם וגדל שאין נכון לומר וגדול בשמואל כתיב ויגדל הנער שמואל עם ה' וח"ו לומר גדול עם ה' וכאן כמו כן גדל עד למעלה לכן לא הגון לומר גדול וכן ביצחק:

"בירניות" - מגזרות בירה מגדלים גדולים לחוזק:

"וערי מסכנות" - ערי אוצרות לתת בהם תבואה ויין ודגן:

(טז) "ועל ידו" - אצלו דוגמא חלקת יואב על ידי (שמואל ב' י"ד):

"המתנדב לה'" - דוגמא (שופטים ה') המתנדבים בעם ברכו ה':

פניני פרשה

"יין יצחק" בראשית־שמות, עמ' שפח

(כד, טו) ויעל משה אל ההר יש מושג "עליה צורך ירידה", שכוונתו היא, שאם יש לך ירידה בחיים, תאמין שהיא בשביל לעלות אחר כך, אבל תכלית החיים זה בדיוק להיפך. תכלית החיים היא "עליה צורך ירידה" - לעלות בשביל לרדת, בשביל להוריד את ה' למטה.משה רבינו עלה להר סיני כדי להוריד את התורה. הוא עלה כדי לכבוש משהו, כל יהודי הוא כמו גבור - "עיר גבורים עלה חכם ויורד עז מבטחה" - שעולה לשמים, נלחם עם המלאכים ומוריד משם תורה. עולה בשביל להוריד, להוריד גילוי אלוקית, ובשביל להוריד צריך לעלות, זה לגבי **תכלית** החיים.

נ"ך יומי - יום המישי, כ"ב שבט

דברי־הימים ב' פרק י"ח

(א) וַיְהִי֙ לִיהוֹשָׁפָ֔ט עֹ֥שֶׁר וְכָב֖וֹד לָרֹ֑ב וַיִּתְחַתֵּ֥ן לְאַחְאָֽב׃ (ב) וַיֵּרֶד֙ לְקֵ֣ץ שָׁנִ֔ים אֶל־אַחְאָ֖ב
לְשֹׁמְר֑וֹן וַיִּזְבַּח־לוֹ֩ אַחְאָ֨ב צֹ֜אן וּבָקָ֣ר לָרֹ֗ב וְלָעָם֙ אֲשֶׁ֣ר עִמּ֔וֹ וַיְסִיתֵ֖הוּ לַעֲל֥וֹת אֶל־רָמ֖וֹת גִּלְעָֽד׃
(ג) וַיֹּ֤אמֶר אַחְאָב֙ מֶ֣לֶךְ־יִשְׂרָאֵ֔ל אֶל־יְהוֹשָׁפָ֖ט מֶ֣לֶךְ יְהוּדָ֑ה הֲתֵלֵ֥ךְ עִמִּ֖י רָמֹ֥ת גִּלְעָ֛ד וַיֹּ֥אמֶר לוֹ֙
כָּמ֣וֹנִי כָמ֔וֹךָ וּכְעַמְּךָ֖ עַמִּ֑י וְעִמְּךָ֖ בַּמִּלְחָמָֽה׃ (ד) וַיֹּ֤אמֶר יְהוֹשָׁפָט֙ אֶל־מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֔ל דְּרָשׁ־נָ֥א
כַיּ֖וֹם אֶת־דְּבַ֥ר הוי׳׃ (ה) וַיִּקְבֹּ֥ץ מֶֽלֶךְ־יִשְׂרָאֵ֖ל אֶת־הַנְּבִיאִ֑ים אַרְבַּ֥ע מֵא֛וֹת אִ֖ישׁ וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֗ם
הֲנֵלֵךְ֙ אֶל־רָמֹ֣ת גִּלְעָ֔ד לַמִּלְחָמָ֖ה אִם־אֶחְדָּ֑ל וַיֹּאמְר֣וּ עֲלֵ֔ה וְיִתֵּ֥ן הָאֱלֹהִ֖ים בְּיַ֥ד הַמֶּֽלֶךְ׃ (ו)
וַיֹּ֣אמֶר יְהוֹשָׁפָ֗ט הַאֵ֤ין פֹּה֙ נָבִ֣יא לַהוי׳ עֹ֔וד וְנִדְרְשָׁ֖ה מֵאֹתֽוֹ׃ (ז) וַיֹּ֣אמֶר מֶֽלֶךְ־יִשְׂרָאֵ֔ל | אֶל־
יְהוֹשָׁפָ֖ט עֹ֣וד אִישׁ־אֶחָ֑ד לִדְרוֹשׁ֙ אֶת־הוי׳ מֵאֹת֔וֹ וַאֲנִ֖י שְׂנֵאתִ֣יהוּ כִּי־אֵינֶ֤נּוּ מִתְנַבֵּא֙ עָלַ֔י לְטוֹבָ֖ה
כִּ֣י כָל־יָמָ֑יו לְרָעָ֣ה הוּא֩ מִיכָ֨יְהוּ בֶן־יִמְלָ֜א וַיֹּ֣אמֶר יְהוֹשָׁפָ֗ט אַל־יֹאמַ֥ר הַמֶּ֖לֶךְ כֵּֽן׃ (ח) וַיִּקְרָ֣א
מֶ֔לֶךְ יִשְׂרָאֵ֖ל אֶל־סָרִ֣יס אֶחָ֑ד וַיֹּ֣אמֶר מַהֵ֔ר (מיכהו) [מִיכָ֖יְהוּ] בֶּן־יִמְלָֽא׃ (ט) וּמֶ֨לֶךְ יִשְׂרָאֵ֜ל
וִיהוֹשָׁפָ֣ט מֶֽלֶךְ־יְהוּדָ֗ה יוֹשְׁבִים֙ אִ֣ישׁ עַל־כִּסְא֔וֹ מְלֻבָּשִׁ֖ים בְּגָדִ֑ים וְיֹשְׁבִ֗ים בִּגֹּ֛רֶן פֶּ֥תַח שַׁ֖עַר
שֹׁמְר֑וֹן וְכָל־הַנְּבִיאִ֖ים מִתְנַבְּאִ֥ים לִפְנֵיהֶֽם׃

רש"י

(ב) "וירד לקץ שנים" – ובמלכים (א' כ"ב) כתיב ויהי בשנה השלישית וירד יהושפט וגו' בשנה השלישית משלח את בן הדד "ויסיתהו לעלות אל רמת גלעד - "כמו שכתוב שם בספר מלכים הידעתם כי לנו רמות גלעד כי כשהציב יעקב אבניו שם את הגל (בראשית ל"א) וקרא לו גלעד הוחזק בו ואבותינו לקחו גלעד והרמות משוכי' ומוחזקים אחרי העיר ואבותינו אז בימי משה כשתפשו גלעד שתקו אז מלקחת אותה כי לא חששו בהם או שמא בימי משה לקחוה ואחרי כן לקחוה האומות מיד ישראל ושלנו הם:

(ד) "דרש נא כיום את דבר ה'" – ולא מנביאי הבעלים אשר אתה בוטח בהם:

(ה) "ויקבץ מלך ישראל את הנביאים ד' מאות" – כולם נביאי אמת היו כי מה ששאל ממנו יהושפט קבץ לו כן מוכיח בסמוך (פסוק כ') ויצא הרוח ויאמר אני אפתנו וגו' עד והייתי לרוח שקר בפי כל נביאיו שאומר להם לאמר לאחאב עלה ויתן האלהים ביד המלך מכלל שהיו נביאי ה' שלא היו מתנבאים אלא דבר ה' שאם היו נביאי שקר אין הפתוי נופל עליהם שלא היו מתנבאים אלא מה שהיו בודי' מלבן ועוד שאמר יהושפט שוב האין פה נביא לה' עוד ודאי יודע אני שהם נביאי ה' אלא מקובלני מבית אבי אבא שאין שני נביאים מתנבאים בסגנון א' ולשון א' והללו כולם מתנבאים עלה והצלח:

(ז) "כי כל ימיו לרעה" – כי זהו שאמר (מלכם א, כב) יען אשר שלחת איש חרמי וגו':

(ח) "מהר מיכהו" – כתיב חסר יו"ד משום בזיון כינה לו שם אחר מיכהו:

(ט) "מלובשים בגדים" – בגדי מלכות:

(י) וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקִיָּהוּ בֶּן־כְּנַעֲנָה קַרְנֵי בַרְזֶל וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יהוה בְּאֵלֶּה תְּנַגַּח אֶת־אֲרָם עַד־כַּלּוֹתָם : (יא) וְכָל־הַנְּבִאִים נִבְּאִים כֵּן לֵאמֹר עֲלֵה רָמֹת גִּלְעָד וְהַצְלַח וְנָתַן יהוה בְּיַד הַמֶּלֶךְ : (יב) וְהַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר־הָלַךְ | לִקְרֹא לְמִיכָיְהוּ דִּבֶּר אֵלָיו לֵאמֹר הִנֵּה דִּבְרֵי הַנְּבִאִים פֶּה־אֶחָד טוֹב אֶל־הַמֶּלֶךְ וִיהִי־נָא דְבָרְךָ כְּאַחַד מֵהֶם וְדִבַּרְתָּ טּוֹב : (יג) וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ חַי־יהוה כִּי אֶת־אֲשֶׁר־יֹאמַר אֱלֹהַי אֹתוֹ אֲדַבֵּר : (יד) וַיָּבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו מִיכָה הֲנֵלֵךְ אֶל־רָמֹת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם־אֶחְדָּל וַיֹּאמֶר עֲלוּ וְהַצְלִיחוּ וְיִנָּתְנוּ בְּיֶדְכֶם : (טו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ עַד־כַּמֶּה פְּעָמִים אֲנִי מַשְׁבִּיעֶךָּ אֲשֶׁר לֹא־תְדַבֵּר אֵלַי רַק־אֱמֶת בְּשֵׁם יהוה : (טז) וַיֹּאמֶר רָאִיתִי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל נְפֹצִים עַל־הֶהָרִים כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶן רֹעֶה וַיֹּאמֶר יהוה לֹא־אֲדֹנִים לָאֵלֶּה יָשׁוּבוּ אִישׁ־לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם : (יז) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט הֲלֹא אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ לֹא־יִתְנַבֵּא עָלַי טוֹב כִּי אִם־לְרָע : ס (יח) וַיֹּאמֶר לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יהוה רָאִיתִי אֶת־יהוה יוֹשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ וְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם עֹמְדִים עַל־יְמִינוֹ וּשְׂמֹאלוֹ : (יט) וַיֹּאמֶר יהוה מִי יְפַתֶּה אֶת־אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְיַעַל וְיִפֹּל בְּרָמוֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר זֶה אָמַר כָּכָה וְזֶה אָמַר כָּכָה :

רש"י

"**ויושבין בגורן פתח שער שומרון**" – בא להודיענו כי כשנתנבאו הנביאים לפניהם היו יושבים חוץ לעיר ושם באו מרגלים של מלך ארם ושמעו שהודיע למלך ישראל שהוא לבדו יפול במלחמה הוא שצוה מלך ארם לחיילותיו לקמן (פ' ל) לא תלחמו את הקטן ואת הגדול כי אם את מלך ישראל לבדו לקיים דברי מיכיהו לפיכך כתיב בגורן שהיה מקום מרגלים לרגל אבל אם הועד בתוך העיר לא היו המרגלים של מלך ארם יכולין לבא שמא ירגישו בהם שהם מרגלים אבל כשהם חוץ לעיר אפי' ירגישו בהם ויבינו כי מרגלים הם יכולין הם לומר למקום אחר אנו הולכים ומה שקרבנו פה אל הגורן בשביל הרגש גדול וקבוץ חיילות הנה פתח העיר תמהנו ופנינו מן הדרך לראות מה זה והמרגלים הם הודיעו למלך ארם והוא צוה שלא להרוג שום אדם כי אם מלך ישראל לבדו שאם לא כן מה עלה בלבו שצוה שלא להרוג מישראל רק המלך לבדו אלא מרגלים היו לו ושמעו את מיכיהו אומר ראיתי את כל ישראל נפוצים וגו' ויאמר ה' לא אדונים לאלה סימן שיהרג המלך אבל ישראל ישובו איש לביתו לשלום ושמעו את זה שאמר אם שוב תשוב בשלום (לקמן פ' כ"ז) הכל שמעו המרגלים והגידו למלך ארם ואז צוה מלך ארם לעשות כדבר מיכיהו להרוג המלך לבדו:

"**עלו והצליחו וינתנו בידכם**" – כלומר הלואי שתצליחו וינתנו בידכם:

"**נפוצים על ההרים**" – כי כשבורחים מן המלחמה בורחים על ההרים לבית מנוס כמו (בראשית יד) הנשארים הרה נסו ועוד שהמלחמה היתה ברמות גלעד מקום הרים וגבעות:

"**ויאמר ה' לא אדונים לאלה**" – לפיכך נפוצים כצאן על ההרים שאין להם רועה שמלכם יהרג:

"**ישובו איש לביתו בשלום**" – שאחאב לבדו יהרג אבל שאר ישראל ישובו איש לביתו לשלום כאשר צוה ארם לעמו:

(יח) "וכל צבא השמים עומדים על ימינו ושמאלו" – אלו מלכי השחתה העומדים לפניו:

(כ) וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי אֲפַתֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו בַּמָּה : (כא) וַיֹּאמֶר אֵצֵא
וְהָיִיתִי לְרוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי כָּל־נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תְּפַתֶּה וְגַם־תּוּכָל צֵא וַעֲשֵׂה־כֵן : (כב) וְעַתָּה הִנֵּה
נָתַן יְהוָה רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי נְבִיאֶיךָ אֵלֶּה וַיהוָה דִּבֶּר עָלֶיךָ רָעָה : ס (כג) וַיִּגַּשׁ צִדְקִיָּהוּ בֶּן־כְּנַעֲנָה
וַיַּךְ אֶת־מִיכָיְהוּ עַל־הַלֶּחִי וַיֹּאמֶר אֵי זֶה הַדֶּרֶךְ עָבַר רוּחַ־יְהוָה מֵאִתִּי לְדַבֵּר אוֹתָךְ : (כד) וַיֹּאמֶר
מִיכָיְהוּ הִנְּךָ רֹאֶה בַּיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר תָּבוֹא חָדֵר בְּחָדֵר לְהֵחָבֵא : (כה) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
קְחוּ אֶת־מִיכָיְהוּ וַהֲשִׁיבֻהוּ אֶל־אָמוֹן שַׂר־הָעִיר וְאֶל־יוֹאָשׁ בֶּן־הַמֶּלֶךְ : (כו) וַאֲמַרְתֶּם כֹּה
אָמַר הַמֶּלֶךְ שִׂימוּ זֶה בֵּית הַכֶּלֶא וַהַאֲכִלְהוּ לֶחֶם לַחַץ וּמַיִם לַחַץ עַד שׁוּבִי בְשָׁלוֹם : (כז)
וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ אִם־שׁוֹב תָּשׁוּב בְּשָׁלוֹם לֹא־דִבֶּר יְהוָה בִּי וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ עַמִּים כֻּלָּם : פ (כח)
וַיַּעַל מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־רָמֹת גִּלְעָד : (כט) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־
יְהוֹשָׁפָט הִתְחַפֵּשׂ וָבוֹא בַּמִּלְחָמָה וְאַתָּה לְבַשׁ בִּגְדֶיךָ וַיִּתְחַפֵּשׂ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ בַּמִּלְחָמָה :
(ל) וּמֶלֶךְ אֲרָם צִוָּה אֶת־שָׂרֵי הָרֶכֶב אֲשֶׁר־לוֹ לֵאמֹר לֹא תִלָּחֲמוּ אֶת־הַקָּטֹן אֶת־הַגָּדוֹל כִּי
אִם־אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ :

רש"י

(כ) "ויצא הרוח" – פתרון ויצא המלאך שהרי אומר לעיל וכל צבא השמים וגו' ועתה יצא אחד מן המלאכים ויאמר אני אפתנו כדאמר (תהלים קד) עושה מלאכיו רוחות ולפיכך קדם ואמר לעיל וכל צבא השמים עומדים שאל תתמה כשתאמר ויצא הרוח מי הוא ומהיכן יצא וכשאמר וכל צבא השמים עומדים כדי להודיע מהיכן יצא משאר הרוחות העומדים עליו ורבותינו פירשו זהו רוחו של נבות:

(כא) "בפי כל נביאיו" – שישים דבר בפיהם לאמר עלה והצלח ויעלה ויפול מכלל שהיו נביאי אמת שלא היו מתנבאים כי אם מה ששים השם בפיהם: "תפתה וגם תוכל" – לפי שיש מפתה הבא לפתות חבירו פעמים שהמפותה מבין שזה רוצה לפתותו והוא נזהר ואינו שומע להתפתות אבל באחאב תפתה וגם תוכל:

(כד) "הנך רואה" – שיהרג אחאב:

(כו) "שימו זה בית הכלא" – ואע"פ שלא ראינו שנתנו קודם לכן בבית הכלא אלא מתוך שאמר השיבוהו תוכל לומר שנתנו קודם לכן בבית הכלא ואם תרצה לומר שלא נתנוהו קודם לכן מעולם לא תקשה לך והשיבוהו כי כן דרך המקראות כמו (תהלים ט) שובו רשעים לשאולה וכן הרבה "לחם לחץ ומים לחץ" – דוגמא (בישעיהו כ) "לחם צר ומים לחץ":

(כט) "התחפש ובא" – פתרון צריך אני להתנכר ולהתחפש בבגדים אחרים שלא יכירוני שאני מלך ישראל כי חשש לדברי מיכיהו שאמר לו אם שוב תשוב בשלום וגו' ואמר ליהושפט אני רוצה להשתנות עצמי ולבוא במלחמה שיש לי לחוש שמא שמעו ארמים מה שאמר מיכיהו אם שוב תשוב בשלום ולא יסבו להלחם כי אם עלי" ואתה לבש בגדיך - "תכסיסי מלכות ושריונות וכלי מלחמה של מלכות כי אין לחוש בדברי הנביא כי אם מלך ישראל לבדו כי כן הגידו מרגלים שלו דברי מיכיהו:

(לא) וַיְהִי֙ כִּרְא֣וֹת שָׂרֵ֣י הָרֶ֔כֶב אֶת־יְהוֹשָׁפָ֖ט וְהֵ֣מָּה אָמְר֑וּ מֶ֤לֶךְ יִשְׂרָאֵל֙ הֽוּא וַיָּסֹ֣בּוּ עָלָ֔יו לְהִלָּחֵ֖ם וַיִּזְעַ֥ק יְהוֹשָׁפָ֖ט וַיהוָ֣ה עֲזָרֽוֹ וַיְסִיתֵ֥ם אֱלֹהִ֖ים מִמֶּֽנּוּ׃ (לב) וַיְהִ֗י כִּרְא֤וֹת שָׂרֵי֙ הָרֶ֔כֶב כִּ֥י לֹא־הָ֖יָה מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֑ל וַיָּשֻׁ֖בוּ מֵאַחֲרָֽיו׃ (לג) וְאִ֣ישׁ מָשַׁ֣ךְ בַּקֶּ֔שֶׁת לְתֻמּ֖וֹ וַיַּ֣ךְ אֶת־מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֑ל בֵּ֣ין הַדְּבָקִ֔ים וּבֵ֖ין הַשִּׁרְי֑ן וַיֹּ֣אמֶר לָרַכָּ֗ב הָפֵךְ֙ (ידיך) [יָדְךָ֔] וְהוֹצִיאַ֖נִי מִן־הַמַּחֲנֶ֑ה כִּ֥י הָחֳלֵ֖יתִי׃ (לד) וַתַּ֣עַל הַמִּלְחָמָ֔ה בַּיּ֖וֹם הַה֑וּא וּמֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֗ל הָיָ֤ה מַעֲמִיד֙ בַּמֶּרְכָּבָ֔ה נִגַּ֖ח אֲרָ֑ם עַד־הָעֶ֔רֶב וַיָּ֖מָת לְעֵ֣ת בּ֣וֹא הַשֶּׁ֑מֶשׁ׃

רש"י

(לא) "ויזעק יהושפט" – אמר לדגלו וחיילותיו שיבאו לעזור לו כמו אות אריה שבדגלו או דגל בני יהודה וכן מנהג כ שנלחמים ב' גדודים מכנה כל גדוד וגדוד שם אחר לסימן לדגלו לצורך הגדוד שעמו שאם יתפרדו איש מעל אחיו או יתערבו הגדודים זה בזה יצעקו כל גדוד וגדוד שם סימן שלו ויכירו בקול הסימן ויתקבצו כולם יחד ויהיו באגודה אחת כבראשונה ולא שצעק לאלהיו וכן מוכיח (במלכים א' כב) ויזעק יהושפט ולא נאמר לשם וה' עזרו ויסיתם אלהים ממנו אך כתיב שם מיד ויהי וגו':

(לב) "ויהי כראות שרי הרכב כי לא היה מלך ישראל" – שהכירו והבינו מיד כשצעק אחר הסימן של דגלו כדמפרש כמו שהכירוהו וישובו מעליו כצווי מלך ארם ומה' הוא שהכירוהו:

(לג) "ואיש משך בקשת - "איש ישראל מתכוין לירות במחנה ארם ובלא כוונתו:

"ויך" – החץ את המלך ישראל:

"בין הדבקים ובין השרין" – בין אותה רצועה שמדביקין הכובע שעל ראשו לשריון ואין לומר מצרי הי' כי למי נתכוין והלא מלך ארם צוה לא תלחמו את הקטן ואת הגדול כי אם את מלך ישראל לבדו ואף לו לא נתכוין שהרי כתיב לתומו אלא בעל כרחו י"ל ישראל היה המורה ונתכוין לירות במחנה ארם ולפי תומו הכה את מלך ישראל:

"ויאמר לרכב" – למנהיג את המרכבה:

"והוצאתני מן המחנה" – כלומר מן המערכה הזו הראשונה והושיבני במערכות האחרונות:

(לד) "מעמיד במרכבה" – החזיק ועמד במרכבה שלא יבינו ישראל מכתו ויברכו ותחילת נפילה ניסה:

"ותעל המלחמה" – נסתלקה ולא הוזק א' מישראל כי אם מלך ישראל לבדו כדבר הנביא שאמר (לעיל ב יח) לא אדונים לאלה ישובו איש לביתו בשלום לשלום לא נאמר כי נהרג אחאב:

נ"ך יומי - יום ששי, כ"ג שבט

דברי־הימים ב' פרק י"ט

(א) וַיָּשָׁב יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־בֵּיתוֹ בְּשָׁלוֹם לִירוּשָׁלִָם : (ב) וַיֵּצֵא אֶל־פָּנָיו יֵהוּא בֶן־
חֲנָנִי הַחוֹזֶה וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט הֲלָרָשָׁע לַעְזֹר וּלְשׂנְאֵי הוי תֶּאֱהָב וּבְזֹאת עָלֶיךָ קֶצֶף
מִלִּפְנֵי הוי : (ג) אֲבָל דְּבָרִים טוֹבִים נִמְצְאוּ עִמָּךְ כִּי־בִעַרְתָּ הָאֲשֵׁרוֹת מִן־הָאָרֶץ וַהֲכִינוֹתָ
לְבָבְךָ לִדְרֹשׁ הָאֱלֹהִים : (ד) וַיֵּשֶׁב יְהוֹשָׁפָט בִּירוּשָׁלִַם ס וַיָּשָׁב וַיֵּצֵא בָּעָם מִבְּאֵר שֶׁבַע עַד־
הַר אֶפְרַיִם וַיְשִׁיבֵם אֶל־הוי אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם : (ה) וַיַּעֲמֵד שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה
הַבְּצֻרוֹת לְעִיר וָעִיר : (ו) וַיֹּאמֶר אֶל־הַשֹּׁפְטִים רְאוּ מָה־אַתֶּם עֹשִׂים כִּי לֹא לְאָדָם תִּשְׁפְּטוּ כִּי
לַהוי וְעִמָּכֶם בִּדְבַר מִשְׁפָּט : (ז) וְעַתָּה יְהִי פַּחַד־הוי עֲלֵיכֶם שִׁמְרוּ וַעֲשׂוּ כִּי־אֵין עִם־הוי
אֱלֹהֵינוּ עַוְלָה וּמַשָּׂא פָּנִים וּמִקַּח־שֹׁחַד:

רש"י

(ג) "כי בערת האשרות" – כדלעיל ועוד הסיר את הבמות וגו':

"לדרוש האלהים" – כדלעיל (ב', יז) כי לאלהי אביו וגו':

(ה) "ויעמד שופטים" – כשאמר לו החוזה דברים טובים נמצאו עמך כי בערת האשרות בא לו אצל ספר התורה אם בערם כמשפט ומתחילה ראה כתיב אבד תאבדון עד ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ונזכר שכ' בכי תשא (שמות לד) ואת מצבותם תשברון וגו' תמה בעצמו על שהטיב בעיני ה' שבער האשרים אשירי ישראל שהרי לא הזהירם אלא על אשיריהם ושוב חזר בשופטים ושוטרים ומצא כתוב (דברים טו) לא תטע לך אשירה ואז שמח שבערם וגם ראה שם כתוב שופטים ושוטרים תתן לך (שם) מיד ויעמד שופטים מוחזקים בכל ערי יהודה לעיר ועיר" בכל ערי יהודה הבצרות - "העמיד מוחזקים להכריחם ולכופן לדין מתחילה ושוב העמיד שופטים שאינן מוחזקים כל כך לעיירות שאינן בצורות לפי שהן יראי' להיות סרבנים יותר מאותן היושבים בערים בצורות שבוטחים בערי מבצרם:

(ו) "כי לא לאדם תשפטו" – פתרון אל תחשבו בלבבכם לומר מה לנו אם אנו מטים את הדין לזכות את אוהבינו להטות דין דלים ולישא פני עשירים הלא אין המשפט לה' לכך נאמר לה' שלו הוא אם חייבת את הזכאי כאלו נטלת ולקחת משל בוראך ודין שמים עקלת לתת משפט מעוקל לפיכך תראו מה שתעשו והיה לבבכם בכל דין ודין כאלו הקב"ה עומד לנפכים בדין וזהו ועמכם בדבר משפט ובסנהדרין מפורש מה אתם עושים כי לא לאדם תשפטו כי לה' ושמא יאמר הדיין מה לי ולצער הזה ת"ל ועמכם בדבר משפט כלומר מוטל עליכם לעשות ואין לו לדיין לעשות אלא מה שעיניו רואות:

(ז) "אין עם ה' אלהינו עולה ומשא פנים ומקח שוחד" – והוא עמכם במשפט לפיכך אינו רוצה שתעשו עול במשפט:

(ח) וְגַם בִּירוּשָׁלַ֖͏ִם הֶעֱמִ֣יד יְהוֹשָׁפָ֑ט מִן־הַלְוִיִּ֣ם וְהַכֹּהֲנִ֗ים וּמֵרָאשֵׁי֙ הָאָבֹ֣ות לְיִשְׂרָאֵ֔ל לְמִשְׁפַּ֖ט
יְהוָ֑ה וְלָרִ֖יב וַיָּשֻׁ֥בוּ יְרוּשָׁלִָֽם׃ (ט) וַיְצַ֣ו עֲלֵיהֶ֔ם לֵאמֹ֖ר כֹּ֣ה תַעֲשׂ֑וּן בְּיִרְאַ֤ת יְהוָה֙ בֶּאֱמוּנָ֔ה וּבְלֵבָ֖ב
שָׁלֵֽם׃ (י) וְכָל־רִ֨יב אֲשֶׁר־יָבֹ֜וא עֲלֵיכֶ֗ם מֵאֲחֵיכֶם֙ | הַיֹּשְׁבִ֣ים בְּעָרֵיהֶ֔ם בֵּ֥ין־דָּ֖ם | לְדָ֑ם בֵּין־
תֹּורָ֤ה לְמִצְוָה֙ לְחֻקִּ֣ים וּלְמִשְׁפָּטִ֔ים וְהִזְהַרְתֶּ֥ם אֹתָ֖ם וְלֹ֣א יֶאְשְׁמ֑וּ לַיהוָ֗ה וְהָיָ֥ה־קֶ֛צֶף עֲלֵיכֶ֥ם וְעַל־
אֲחֵיכֶ֖ם כֹּ֣ה תַעֲשׂ֑וּן וְלֹ֥א תֶאְשָֽׁמוּ׃ (יא) וְהִנֵּ֣ה אֲמַרְיָ֗הוּ כֹּהֵן֙ הָרֹ֣אשׁ עֲלֵיכֶ֔ם לְכֹ֖ל דִּבְרֵי־יְהוָ֑ה
וּזְבַדְיָ֤הוּ בֶן־יִשְׁמָעֵאל֙ הַנָּגִ֣יד לְבֵית־יְהוּדָ֔ה לְכֹ֖ל דִּבְרֵי־הַמֶּ֑לֶךְ וְשֹׁטְרִ֥ים הַלְוִיִּ֖ם לִפְנֵיכֶ֥ם חִזְקוּ
וַעֲשׂ֖וּ וְיִהְיֶ֥ה יְהוָ֖ה עִם־הַטּֽוֹב׃ פ

רש"י

(ח) "וגם בירושלים העמיד" – אע"פ שהוא בעצמו בירושלים "למשפט ה' ולריב" - משפט נופל לומר על דיני ממונות דוגמא (במדבר כ"ו) והיתה לבני ישראל לחקת משפט ולרוב נופל על דיני נפשות וחבלות דוגמת (שמות כ"א) וכי יריבון אנשים וגו':

(ט) "כה תעשון" – משום זריזות וזהירות ולחוזק הוסיף נו"ן כמו (בראשית ל"ב) כה תאמרון לאדני לעשו וכה תדבקון עם נערותי עינך בשדה אשר יקצרון (רות ב') וכמו עד אשר תדעין איך יפול דבר כי לא ישקט האיש וגו' (שם ג'):

(י) "בין דם לדם" – בין דם רציחת שוגג למזיד:

"והזהרתם אותם" – אחיכם:

"והיה קצף עליכם ועל אחיכם" – לפיכך כה תעשון והזהרתם את אחיכם:

"ולא תאשמו" – אותם מכל מקום שאם תקבלו את האזהרה לא יהיה לכם קצף ואף לא יהיה בשום דבר אשם עליכם הואיל ועשיתם חובתכם המוטל עליכם לעשות:

(יא) "ויהי ה' עם הטוב" – עם עושה הטוב והישר:

פניני פרשה

"יין יצחק" בראשית־שמות, עמ' שעב

(כג, ז) מדבר שקר תרחק, במבט של פנימיות התורה, ובעיקר בדרך החסידות, שום דבר קיים, אינו יכול להיות שלילי מצד עצמותו, ולכן לא יתכן לומר על מספר כלשהו, או על אות, זה שלילי.

דוגמא - כתוב פעם אחת בספר הזהר, שאותיות "קר" שבמלה "שקר", נראות כשייכות לסטרא אחרא, שייכות לרע. ברור שלא נוכל לומר, שהמהות של אותיות אלו, זה רע, שהרי כמו שאות ק היא חלק משקר, כך באותה מידה, היא גם פותחת את התבה קדוש. כל התורה כולה בנויה מאותיות הא"ב, ולכן לא תוכל לומר שישנה אות שאינה בסדר. וההסבר למאמר הזהר הוא שבאמת ישנם צרופים, צרופי אותיות וצרופי מספרים שיש מהם יניקה לסטרא אחרא, וגם זה כמובן ברצון הוי'.

נ"ך יומי - שבת קדש פרשת משפטים, כ"ד שבט

דברי־הימים ב' פרק כ'

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ בְנֵי־מוֹאָב וּבְנֵי עַמּוֹן וְעִמָּהֶם | מֵהָעַמּוֹנִים עַל־יְהוֹשָׁפָט לַמִּלְחָמָה׃
(ב) וַיָּבֹאוּ וַיַּגִּידוּ לְיְהוֹשָׁפָט לֵאמֹר בָּא עָלֶיךָ ה�ֽמוֹן רָב מֵעֵבֶר לַיָּם מֵאֲרָם וְהִנָּם בְּחַצְצוֹן תָּמָר הִיא עֵין גֶּדִי׃ (ג) וַיִּרָא וַיִּתֵּן יְהוֹשָׁפָט אֶת־פָּנָיו לְדָרוֹשׁ לַיהוָה וַיִּקְרָא־צוֹם עַל־כָּל־יְהוּדָה׃ (ד) וַיִּקָּבְצוּ יְהוּדָה לְבַקֵּשׁ מֵיְהוָה גַּם מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה בָּאוּ לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה׃ (ה) וַיַּעֲמֹד יְהוֹשָׁפָט בִּקְהַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַ͏ִם בְּבֵית יְהוָה לִפְנֵי הֶחָצֵר הַחֲדָשָׁה׃ (ו) וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ הֲלֹא אַתָּה־הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכֹל מַמְלְכוֹת הַגּוֹיִם וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וְאֵין עִמָּךְ לְהִתְיַצֵּב׃ (ז) הֲלֹא | אַתָּה אֱלֹהֵינוּ הוֹרַשְׁתָּ אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת מִלִּפְנֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וַתִּתְּנָהּ לְזֶרַע אַבְרָהָם אֹהַבְךָ לְעוֹלָם׃

רש"י

(א) "ועמהם מהעמונים" – זה עמלק ולמה נקראו עמונים לפי ששינה כסותו ולשונו כעמונים ונתערבו בהם ובא להלחם בישראל וכן מוכח למטה בענין ובעת החלו ברינה ותהלה נתן ה' מארבים על בני עמון ומואב והר שעיר וגו' נמצא שהעמונים שנאמר כאן הם עמלקים ששינו לשונם וכסותם והוא שיסד הקליר בפרשת זכור זכור עריץ בעמונים נחבא פרץ כרמי עין גדי כהובא כלומר זכור מה שעשה עמלק העריץ שנחבא בין העמונים ובא לפרוץ כרמי ישראל באותו זמן כדכתיב והנם בחצצון תמר היא עין גדי ועין גדי סמוך למחוז של עמלק כמו שנאמר בלך לך (בראשית יד) ויכו את כל שדה העמלקי וגם את האמורי היושב בחצצון תמר:

(ב) "היא עין גדי" – כלומר שאמרו לו כבר באו כל כך בקרוב לנו:

(ד) "גם מכל ערי יהודה" – שלא תאמר כשאמר בתחלה ויקבצו יהודה לבקש אלו יושבי ירושלים לבד הם אלא מכל ערי יהודה באו:

(ו) "ואתה מושל בכל ממלכות הגוים ובידך כח וגבורה" – לנהוג ממשלתך עליהם לכך אנו מבקשים ממך לעזרונו מהם:

"ובידך כח" – בעל כח וגבורה (הרדי"ן בלע"ז):

"ואין עמך להתיצב" – אין שום בריה יכולה לעמוד נגדך בכל ממלכות הגוים דוגמתו (יהושע א') לא יתיצב איש לפניך וכן (מלכים א) מי הוא לפניו יתיצב (כך פי' רבינו מנחם בר חלבו זצ"ל):

(ז) "ותתנה לזרע אברהם" – לפיכך עליך להחזיקה בידם ולגרש העמי' האלה כי אפי' מלך ואפי' שום אדם כשנתן מתנה לאוהבו ובא אחר לגוזלו הימנו דוחק בעצמו להחזיקה בידו כ"ש אתה ושמא תאמר לא נתתיה לכם אלא לפי שעה בשביל כך נאמר לעיל ירושת עולם נתת לנו:

(ח) "ויבנו לך בה מקדש לשמך לאמר" – שאם תבוא עלינו רעה חרב שפוט או שום דין ודבר ורעב:

(ח) וַיֵּשְׁבוּ־בָהּ וַיִּבְנוּ לְךָ בָּהּ | מִקְדָּשׁ לִשְׁמְךָ לֵאמֹר : (ט) אִם־תָּבוֹא עָלֵינוּ רָעָה חֶרֶב שְׁפוֹט
וְדֶבֶר וְרָעָב נַעֲמָדָה לִפְנֵי הַבַּיִת הַזֶּה וּלְפָנֶיךָ כִּי שִׁמְךָ בַּבַּיִת הַזֶּה וְנִזְעַק אֵלֶיךָ מִצָּרָתֵנוּ וְתִשְׁמַע
וְתוֹשִׁיעַ: (י) וְעַתָּה הִנֵּה בְנֵי־עַמּוֹן וּמוֹאָב וְהַר־שֵׂעִיר אֲשֶׁר לֹא־נָתַתָּה לְיִשְׂרָאֵל לָבוֹא בָּהֶם
בְּבֹאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כִּי סָרוּ מֵעֲלֵיהֶם וְלֹא הִשְׁמִידוּם: (יא) וְהִנֵּה־הֵם גֹּמְלִים עָלֵינוּ לָבוֹא
לְגָרְשֵׁנוּ מִירֻשָּׁתְךָ אֲשֶׁר הוֹרַשְׁתָּנוּ : (יב) אֱלֹהֵינוּ הֲלֹא תִשְׁפֹּט־בָּם כִּי אֵין בָּנוּ כֹחַ לִפְנֵי הֶהָמוֹן
הָרָב הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה־נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ : (יג) וְכָל־יְהוּדָה עֹמְדִים
לִפְנֵי הוי גַּם־טַפָּם נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם : פ (יד) וְיַחֲזִיאֵל בֶּן־זְכַרְיָהוּ בֶּן־בְּנָיָה בֶּן־יְעִיאֵל בֶּן־מַתַּנְיָה
הַלֵּוִי מִן־בְּנֵי אָסָף הָיְתָה עָלָיו רוּחַ הוי בְּתוֹךְ הַקָּהָל: (טו) וַיֹּאמֶר הַקְשִׁיבוּ כָל־יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלַם וְהַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט כֹּה־אָמַר הוי לָכֶם אַתֶּם אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ מִפְּנֵי הֶהָמוֹן הָרָב
הַזֶּה כִּי לֹא לָכֶם הַמִּלְחָמָה כִּי לֵאלֹהִים : (טז) מָחָר רְדוּ עֲלֵיהֶם הִנָּם עֹלִים בְּמַעֲלֵה הַצִּיץ
וּמְצָאתֶם אֹתָם בְּסוֹף הַנַּחַל פְּנֵי מִדְבַּר יְרוּאֵל : (יז) לֹא לָכֶם לְהִלָּחֵם בָּזֹאת הִתְיַצְּבוּ עִמְדוּ
וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת הוי עִמָּכֶם יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ מָחָר צְאוּ לִפְנֵיהֶם וַהוי
עִמָּכֶם:

רש"י

(ט) "ונזעק אליך מצרתינו" - בבית המקדש:
"ותשמע ותושיע" - כאשר התפלל לפניך שלמה והבטחתו לעשות כך כמ"ש (לעיל ב' ו') ואם ינגף עמך וכל הפרשה עד וסלחת ונתת לאיש ככל דרכיו ויעתר לו ה' כדכתיב (שם) וירא ה' אל שלמה ויאמר לו שמעתי את תפלתך וכל הפרשה עד ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם ועתה אני מתפלל שתזכור אותה הבטחה שהבטחתו ותשמע ותושיענו מאויבינו הבאים עלינו:
(י) "ועתה" - על כל זאת שהבטחתנו להושיענו מאויבנו הבאים עלינו:
"הנה בני עמון ומואב והר שעיר אשר לא נתת לישראל לבוא בהם" - להלחם:
"בבואם מארץ מצרים" - ועליהם היה לזכור את החסד ולבא בעזרתינו והם לא די להם שאינן זוכרין לנו אותו החסד להיות עמנו בכל צרותינו אלא שגומלין אלינו רעה ובאין עלינו:
(יא) "לגרשינו מירושתך אשר הורשתנו" - אתה בעצמך ולפיכך מה יש להם לערער על ירושתינו:
(יב) "כי עליך עינינו" - להושיענו:
(יג) "גה טפם" - כמנהג שהגדודים באים על הארץ בורחים מן הכפרים לערי מבצריהם טפם נשיהם ובניהם:
(טו) "אל תיראו ואל תחתו" - מוסב על שאמרו אין בנו כח לפני ההמון והנביא אמר להם אף על פי שהם רבים מכם אל תיראו מהם:
"כי לא לכם המלחמה כי לאלהים" - מוסב על ואנחנו לא נדע והשיב הנביא ודאי כאשר אמרתם שעל הקב"ה עיניכם ובטחונכם להושיעכם כן יעשה כי לא לכם המלחמה כי לאלהים:
(טז) "במעלה הציץ" - שם מקום:
(יז) "התיצבו" - מוסב על לא לכם המלחמה:
"וראו את ישועת ה'" - מוסב למעלה הלא אתה אלהינו הורשתנו ואמר להם הקב"ה הדין עמכם עלי להחזיקה בידכם:
"מחר צאו" - ואלחם בעדיכם והם האמינו ונזדרזו וישכימו בבקר:

(יח) וַיִּקֹּד יְהוֹשָׁפָט אַפַּיִם אָרְצָה וְכָל־יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם נָפְלוּ לִפְנֵי הוי׳ לְהִשְׁתַּחֲוֹת
לַהוי׳ : (יט) וַיָּקֻמוּ הַלְוִיִּם מִן־בְּנֵי הַקְּהָתִים וּמִן־בְּנֵי הַקָּרְחִים לְהַלֵּל לַהוי׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בְּקוֹל גָּדוֹל לְמָעְלָה : (כ) וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיֵּצְאוּ לְמִדְבַּר תְּקוֹעַ וּבְצֵאתָם עָמַד יְהוֹשָׁפָט וַיֹּאמֶר
שְׁמָעוּנִי יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם הַאֲמִינוּ בַּהוי׳ אֱלֹהֵיכֶם וְתֵאָמֵנוּ הַאֲמִינוּ בִּנְבִיאָיו וְהַצְלִיחוּ :
(כא) וַיִּוָּעַץ אֶל־הָעָם וַיַּעֲמֵד מְשֹׁרְרִים לַהוי׳ וּמְהַלְלִים לְהַדְרַת־קֹדֶשׁ בְּצֵאת לִפְנֵי הֶחָלוּץ
וְאֹמְרִים הוֹדוּ לַהוי׳ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ : (כב) וּבְעֵת הֵחֵלּוּ בְרִנָּה וּתְהִלָּה נָתַן הוי׳ ׀ מְאָרְבִים
עַל־בְּנֵי עַמּוֹן מוֹאָב וְהַר־שֵׂעִיר הַבָּאִים לִיהוּדָה וַיִּנָּגֵפוּ : (כג) וַיַּעַמְדוּ בְּנֵי עַמּוֹן וּמוֹאָב עַל־
יֹשְׁבֵי הַר־שֵׂעִיר לְהַחֲרִים וּלְהַשְׁמִיד וּכְכַלּוֹתָם בְּיוֹשְׁבֵי שֵׂעִיר עָזְרוּ אִישׁ־בְּרֵעֵהוּ לְמַשְׁחֵית :
(כד) וִיהוּדָה בָּא עַל־הַמִּצְפֶּה לַמִּדְבָּר וַיִּפְנוּ אֶל־הֶהָמוֹן וְהִנָּם פְּגָרִים נֹפְלִים אַרְצָה וְאֵין
פְּלֵיטָה : (כה) וַיָּבֹא יְהוֹשָׁפָט וְעַמּוֹ לָבֹז אֶת־שְׁלָלָם וַיִּמְצְאוּ בָהֶם לָרֹב וְרכוּשׁ וּפְגָרִים וְכְלֵי
חֶמְדוֹת וַיִּנְצְלוּ לָהֶם לְאֵין מַשָּׂא וַיִּהְיוּ יָמִים שְׁלוֹשָׁה בֹּזִזִים אֶת־הַשָּׁלָל כִּי רַב־הוּא : (כו) וַיּוֹם
הָרְבִעִי נִקְהֲלוּ לְעֵמֶק בְּרָכָה כִּי־שָׁם בֵּרְכוּ אֶת־הוי׳ עַל־כֵּן קָרְאוּ אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא עֵמֶק
בְּרָכָה עַד־הַיּוֹם : (כז) וַיָּשֻׁבוּ כָל־אִישׁ יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם וִיהוֹשָׁפָט בְּרֹאשָׁם לָשׁוּב אֶל־
יְרוּשָׁלַם בְּשִׂמְחָה כִּי־שִׂמְּחָם ׀ הוי׳ מֵאוֹיְבֵיהֶם : (כח) וַיָּבֹאוּ ׀ יְרוּשָׁלַם בְּנֵבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת
וּבַחֲצֹצְרוֹת אֶל־בֵּית הוי׳ : (כט) וַיְהִי פַּחַד אֱלֹהִים עַל כָּל־מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת בְּשָׁמְעָם כִּי
נִלְחַם הוי׳ עִם אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל : (ל) וַתִּשְׁקֹט מַלְכוּת יְהוֹשָׁפָט וַיָּנַח לוֹ אֱלֹהָיו מִסָּבִיב : פ (לא)
וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט עַל־יְהוּדָה בֶּן־שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה בְּמָלְכוֹ וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ
בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ עֲזוּבָה בַּת־שִׁלְחִי :

רש״י

(כ) ״ותאמנו״ – ותהיו בני אמונה ותצליחו דוגמא (ישעיהו ז׳) לא תאמינו:

(כב) ״נתן ה׳ מארבים״ – נתן מארבים להשמידם ולהחרימם דוגמא באביה בן רחבעם (לעיל ב׳ י״ג) וירבעם היסב את המארב כמו כן הסיבם הקב״ה זה בזה ושוב חזר מואב ועזר לבני עמון וקמו שניהם על בני שעיר:

(כג) ״ויעמדו בני עמון ומואב על יושבי הר שעיר להחרים וככלותם ביושבי שעיר עזרו איש ברעהו״ – הסיבן הקב״ה זה אל זה להשחיתם עד כלותם עד שנפלו ההגרים לארץ לאין פליטה:

(כה) ״לאין משא״ – מרוב:

(כו) ״נקהלו לעמק ברכה״ – לאותו עמק שלאחר כן נקרא עמק ברכה על שם המעשה כמו שמפורש בסמוך כדאמר כי שם ברכו את ה׳ והודו על כל הטובה אשר עשה להם שעזרם מאויביהם:

(כח) ״ויבאו ירושלים בנבלים ובכנרות ובחצרות״ – הרי ג׳ כלי שיר כנגד ג׳ כל איש יהודה וירושלים ויהושפט:

(לב) וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אָבִיו אָסָא וְלֹא־סָר מִמֶּנָּה לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי הוי׳: (לג) אַךְ הַבָּמוֹת לֹא־
סָרוּ וְעוֹד הָעָם לֹא־הֵכִינוּ לְבָבָם לֵאלֹהֵי אֲבֹתֵיהֶם: (לד) וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹשָׁפָט הָרִאשֹׁנִים
וְהָאַחֲרֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים בְּדִבְרֵי יֵהוּא בֶן־חֲנָנִי אֲשֶׁר הُעֲלָה עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: (לה)
וְאַחֲרֵי־כֵן אִתְחַבַּר יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה עִם אֲחַזְיָה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל הוּא הִרְשִׁיעַ לַעֲשׂוֹת: (לו)
וַיִּתְחַבְּרֵהוּ עִמּוֹ לַעֲשׂוֹת אֳנִיּוֹת לָלֶכֶת תַּרְשִׁישׁ וַיַּעֲשׂוּ אֳנִיּוֹת בְּעֶצְיוֹן גָּבֶר: (לז) וַיִּתְנַבֵּא אֱלִיעֶזֶר
בֶּן־דֹּדָוָהוּ מָמָרֵשָׁה עַל־יְהוֹשָׁפָט לֵאמֹר כְּהִתְחַבֶּרְךָ עִם־אֲחַזְיָהוּ פָּרַץ הוי׳ אֶת־מַעֲשֶׂיךָ וַיִּשָּׁבְרוּ
הָאֳנִיּוֹת וְלֹא עָצְרוּ לָלֶכֶת אֶל־תַּרְשִׁישׁ:

רש"י

(לב) "וילך בדרך אביו אסא ולא סר" – מאיזה דבר לא סר, **"לעשות הישר"** – מדרך הטוב והישר של אביו לא סר אבל מדרכו הרעה של אסא סר כמו שכתוב (לעיל ב' טו) ויוצא אסא כסף וזהב וכל הפרשה אבל יהושפט לא עשה כן אלא בטח כל ימיו בהקב"ה:

(לד) "בדברי יהוא בן חנני" – שאמר אל המלך יהושפט (שם י"ט) הלרשע לעזור:

(לז) "ולא עצרו" – פתרון לא עצרו כח האניות ללכת וישברו:

פניני פרשה

"יין יצחק" בראשית־שמות עמ' שעד

(כג, יז) אל פני האדון הוי', "נודע בשערים בעלה" זה שהקב"ה נודע לכל נשמה לפי השעור שלה, אבל איך אפשר לשער אותו, הרי הקב"ה הוא אין סוף, אחדות פשוטה, אז איך אפשר לשער, זה אפשרי רק כאשר הוא "בשבתו עם זקני ארץ". יש נשמות מיוחדות של צדיקים של "סבין" (אבא ואמא עילאין בעולם האצילות), שאור אין סוף מצטמצם בתוכן, זה נקרא שהוא יושב "עם זקני ארץ", ככל שהוא יושב יותר עם "זקני ארץ", כך יכול כל אחד ואחד לתאר אותו.

על פי זה הסברנו הרבה פעמים, מה הענין שחסיד רואה גלוי אלוקות בפנים של צדיק גדול, כמו דברי הזהר "מאן 'את פני האדון הוי', דא רשב"י (יש גם דבר דומה בירושלמי "והוי' בהיכל קדשו דא ר' יוסי דבי כנישתא דקיסרין"). 'מתנגדים' נבהלים מדברים כאלה לגמרי, אבל חסיד רואה אלוקות מתלבשת בצדיק.

פרק המשנה השבועי

בבא־בתרא פרק ג׳

א. חֶזְקַת הַבָּתִּים וְהַבּוֹרוֹת וְהַשִּׁיחִין וְהַמְּעָרוֹת וְהַשּׁוֹבָכוֹת וְהַמֶּרְחָצָאוֹת וּבֵית הַבַּדִּין וּבֵית הַשְּׁלָחִין וְהָעֲבָדִים וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פֵּרוֹת תָּדִיר, חֶזְקָתָן שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם. שִׂדֵּה הַבַּעַל, חֶזְקָתָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאֵינָהּ מִיּוֹם לְיוֹם, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בָּרִאשׁוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה בָּאַחֲרוֹנָה וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ בָּאֶמְצַע, הֲרֵי שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, חֹדֶשׁ בָּרִאשׁוֹנָה וְחֹדֶשׁ בָּאַחֲרוֹנָה וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ בָּאֶמְצַע, הֲרֵי אַרְבָּעָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּשְׂדֵה לָבָן. אֲבָל בִּשְׂדֵה אִילָן, כָּנַס אֶת תְּבוּאָתוֹ, מָסַק אֶת זֵיתָיו, כָּנַס אֶת קִיצּוֹ, הֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים:

ר"ע מברטנורה

חֶזְקַת הַבָּתִּים. מִי שֶׁאָבַד שְׁטָרוֹ וְהֵבִיא עֵדִים שֶׁהֶחֱזִיק שָׁלֹשׁ שָׁנִים בְּכָל הָנָךְ דִּכְתִיבִי בְּמַתְנִיתִין, נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁהֵם לְקוּחִים בְּיָדוֹ, וְלֹא אָמְרִינַן לֵיהּ אַיְתֵי שְׁטָר מְכִירָה שֶׁמְּכָרוּהָ לְךָ, דְּעַד תְּלַת שָׁנִים מְזַדְּהַר אֱינִישׁ בִּשְׁטָרֵיהּ, טְפֵי מִתְּלַת שָׁנִים לֹא מְזַדְּהַר, וְאָמְרִינַן לִכְשֶׁנִּגְּדוּ, אִם אִיתָא דְּלֹא זְבַנְתָּהּ הָיָה לְךָ לְמֶחוֹת וְלוֹמַר בִּפְנֵי שְׁנַיִם דְּעוּ שֶׁפְּלוֹנִי אָכֵיל לָהּ לְאַרְעָאי בְּגַזְלָנוּתָא, וְהָיָה הַדָּבָר מַגִּיעַ לְאָזְנָיו וְהָיָה נִזְהָר בִּשְׁטָרוֹ, דַּחֲבֵרָךְ חַבְרָא אִית לֵיהּ, וְחַבְרָא דַּחֲבֵרָךְ חַבְרָא אִית לֵיהּ, וּמִדְּלֹא מָחִית אַתְּ הוּא דְּאַפְסַדְתְּ: **שׁוֹבָכוֹת.** שֶׁמְּגַדְּלִים בָּהֶם יוֹנִים: **בֵּית הַבַּדִּים.** שֶׁעוֹצְרִים בָּהֶם זֵיתִים לַעֲשׂוֹת שֶׁמֶן: **בֵּית הַשְּׁלָחִין.** מִתּוֹךְ שֶׁמַּעְיָן בְּתוֹכוֹ שֶׁמַּשְׁקִין אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ תָּמִיד, עוֹשֶׂה פֵּרוֹת תָּדִיר. וְכָל דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה פֵּרוֹת תָּדִיר חֶזְקָתוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם: **וְהָעֲבָדִים.** וְאַף עַל גַּב דְּקַיְמָא לָן הַגּוֹדְרוֹת אֵין לָהֶם חֲזָקָה, כְּלוֹמַר הַצֹּאן, מִלְּשׁוֹן גְּדֵרוֹת צֹאן, אֵין לָהֶם חֲזָקָה, וְהוּא הַדִּין לְכָל בַּעֲלֵי חַיִּים, הֵינוּ חֲזָקָה לְאַלְתַּר הוּא דְּאֵין לָהֶם, שֶׁאִם הָיוּ הַצֹּאן וְהָעֶבֶד יְדוּעִים שֶׁהֵם שֶׁל אָדָם אֶחָד וְנִכְנְסוּ בְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם אַחֵר וְטָעַן זֶה שֶׁנִּכְנְסוּ בְּבֵיתוֹ לְקוּחִים הֵם בְּיָדִי וַהֲרֵי אֲנִי מֻחְזָק בָּהֶם, אֵין זוֹ חֲזָקָה, שֶׁכֵּן דַּרְכָּם לָלֶכֶת מִבַּיִת לְבַיִת. אֲבָל אִם הֶחֱזִיק הָעֶבֶד שָׁלֹשׁ שָׁנִים הַוְיָא חֲזָקָה וְאֵין צָרִיךְ לִשְׁטַר מְכִירָה: **שִׂדֵּה הַבַּעַל.** הַמְסֻתָּפֶקֶת מִמֵּי גְּשָׁמִים, אֵינָהּ עוֹשָׂה פֵּרוֹת אֶלָּא פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה: **חֶזְקָתָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים.** וְאֵינָהּ צְרִיכָה מִיּוֹם לְיוֹם: **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וְכוּ׳.** שֶׁיֵּשׁ תְּבוּאָה גְּדֵלָה לִשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, כְּגוֹן שְׂעוֹרִים וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וַעֲדָשִׁים, וְנִמְצָא אוֹכֵל שָׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת בִּשְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר.** יֵשׁ דָּבָר שֶׁגָּדֵל לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, כְּגוֹן שַׁחַת וְיָרָקוֹת. לְפִיכָךְ אִם אָכְלָה אַרְבָּעָה עָשָׂר חֹדֶשׁ הַוְיָא חֲזָקָה. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר, דְּבַאֲכִילַת שַׁחַת וְיָרָקוֹת לֹא הַוְיָא חֲזָקָה, אֶלָּא בַּאֲכִילַת תְּבוּאָה וּפֵרוֹת גְּמוּרִים: **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים.** שֶׁצָּרִיךְ שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ לִשְׂדֵה הַבַּעַל: **בִּשְׂדֵה הַלָּבָן.** שֶׁכָּל פֵּרוֹתֶיהָ נִלְקָטִין בְּפֶרֶק אֶחָד, לְפִיכָךְ צָרִיךְ שָׁלֹשׁ שָׁנִים: **אֲבָל בִּשְׂדֵה הָאִילָן.** שֶׁפֵּרוֹתֶיהָ נִלְקָטִים לִפְרָקִים, עֲנָבִים בְּפֶרֶק אֶחָד, וְזֵיתִים בְּפֶרֶק אֶחָד, וּתְאֵנִים בְּפֶרֶק אֶחָד: **כָּנַס אֶת תְּבוּאָתוֹ.** יַיִן שֶׁל גְּפָנִים: **מָסַק אֶת זֵיתָיו וְכָנַס אֶת קִיצּוֹ.** לִקֵּט תְּאֵנִים וְיִבְּשָׁן וְהִכְנִיסָן לְבֵיתוֹ, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה כְּאִלּוּ הֵן שָׁלֹשׁ שָׁנִים. וְאֵין הֲלָכָה לֹא כְּרַבִּי עֲקִיבָא וְלֹא כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל:

ב. שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לַחֲזָקָה, יְהוּדָה וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגָּלִיל. הָיָה בִיהוּדָה וְהֶחֱזִיק בַּגָּלִיל, בַּגָּלִיל וְהֶחֱזִיק בִּיהוּדָה, אֵינָהּ חֲזָקָה, עַד שֶׁיִּהְיֶה עִמּוֹ בַּמְּדִינָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא אָמְרוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בְּאַסְפַּמְיָא, וְיַחֲזִיק שָׁנָה, וְיֵלְכוּ וְיוֹדִיעוּהוּ שָׁנָה, וְיָבֹא לִשְׁנָה אַחֶרֶת:

ר"ע מברטנורה

שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לַחֲזָקָה. שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲלוּקוֹת זוֹ מִזּוֹ לְעִנְיַן חֲזָקָה, שֶׁאִם הֶחֱזִיק בְּאֶחָד מֵאֵלּוּ הָאֲרָצוֹת וְהָיָה בַּעַל הַקַּרְקַע בְּאַחֶרֶת, אֵין חֶזְקָתוֹ חֲזָקָה, לְפִי שֶׁאֵין שְׁיָרוֹת מְצוּיוֹת מִזּוֹ לָזוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן שְׁעַת חֵרוּם וּמִלְחָמָה, כִּשְׁעַת חֵרוּם דָּמִי, וְאִם הָיָה בַּעַל הַקַּרְקַע מוֹחֶה לֹא הָיָה מִי שֶׁיּוֹדִיעַ לְזֶה הַמַּחֲזִיק, לְפִיכָךְ הָיָה רָאוּי לְזֶה הַמַּחֲזִיק לְזַהֵר בִּשְׁטָרוֹ, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא נִזְהַר הִפְסִיד: **עַד שֶׁיִּהְיֶה עִמּוֹ בַּמְּדִינָה.** שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם בִּיהוּדָה אוֹ שְׁנֵיהֶם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְאַף עַל פִּי שֶׁזֶּה בְּעִיר אַחַת וְזֶה בְּעִיר אַחֶרֶת, דְּכֵיוָן דְּשֶׁיָּרוֹת מְצוּיוֹת הָיָה לוֹ לִמְחוֹת, וְכֵיוָן דְּלֹא מִחָה הִפְסִיד: **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְכוּ'.** קָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה טַעְמָא דַּחֲזָקָה לַאו מִשּׁוּם דְּעַד תְּלַת שְׁנִין מְזַדְּהַר אֵינָשׁ בִּשְׁטָרֵיהּ, טְפֵי לֹא מְזַדְּהַר, אֶלָּא טַעְמָא דַּחֲזָקָה לְדִידֵיהּ, מִשּׁוּם דְּלֹא שָׁבִיק אֵינִישׁ דְּאָכְלֵי אַרְעָא דִּידֵיהּ אֶפְלוּ שָׁעָה אַחַת וְשָׁתֵיק, וְהַאי דְּהִרְחִיקוּ תְּלַת שְׁנִין כְּדֵי שֶׁאִם הָיָה בְּאַסְפַּמְיָא וְכוּ', אֲבָל אִם הָיָה עִמּוֹ בָּעִיר, לְאַלְתַּר הָוֵי חֲזָקָה. וּבְשָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת הַלָּלוּ שֶׁאֵין שְׁיָרוֹת מְצוּיוֹת, בְּתֵלַת שְׁנִין מִיהָא הָוֵי חֲזָקָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

ג. כָּל חֲזָקָה שֶׁאֵין עִמָּהּ טַעֲנָה, אֵינָהּ חֲזָקָה. כֵּיצַד, אָמַר לוֹ, מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שֶׁלִּי, וְהוּא אָמַר לוֹ, שֶׁלֹּא אָמַר לִי אָדָם דָּבָר מֵעוֹלָם, אֵינָהּ חֲזָקָה. שֶׁמְּכַרְתָּ לִי, שֶׁנָּתַתָּ לִי בְּמַתָּנָה, אֲבִיךְ מְכָרָהּ לִי, אֲבִיךְ נָתָנָהּ לִי בְּמַתָּנָה, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. וְהַבָּא מִשּׁוּם יְרֻשָּׁה, אֵינוֹ צָרִיךְ טַעֲנָה. הָאֶמְנִין וְהַשֻּׁתָּפִים וְהָאֲרִיסִין וְהָאַפּוֹטְרוֹפִין, אֵין לָהֶם חֲזָקָה. אֵין לָאִישׁ חֲזָקָה בִּנְכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלֹא לָאִשָּׁה חֲזָקָה בִּנְכְסֵי בַעְלָהּ, וְלֹא לָאָב בִּנְכְסֵי הַבֵּן, וְלֹא לַבֵּן בִּנְכְסֵי הָאָב. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמַחֲזִיק, אֲבָל בְּנוֹתֵן מַתָּנָה, וְהָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, וְהַמַּחֲזִיק בִּנְכְסֵי הַגֵּר, נָעַל וְגָדַר וּפָרַץ כָּל שֶׁהוּא, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה:

ר"ע מברטנורה

כָּל חֲזָקָה שֶׁאֵין עִמָּהּ טַעֲנָה. שֶׁיִּטְעֹן לָמָּה מַחֲזִיק בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ, אֵינָהּ חֲזָקָה: **וְהַבָּא מֵחֲמַת יְרֻשָּׁה.** שֶׁהֶחֱזִיק בָּהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִכֹּחַ יְרֻשַּׁת אָבִיו, שֶׁהָיְתָה שֶׁל אָבִיו בְּיוֹם מוֹתוֹ: **אֵין צָרִיךְ טַעֲנָה.** לְבָרֵר אֵיךְ בָּאָה לְיַד אָבִיו. וּמִיהוּ רְאָיָה בָּעֵי שָׁרְאוּ אָבִיו דָּר בּוֹ יוֹם אֶחָד: **הָאֶמְנִים.** שֶׁמְּתַקְּנִים כֵּלִים. אֵין לָהֶם חֲזָקָה. אִם הֵם מְחֻזָּקִים בִּכְלִים שֶׁל אֲחֵרִים אֵין יְכוֹלִים לִטְעֹן לְקוּחִים הֵם בְּיָדִי, וַאֲפִלּוּ הֵם כֵּלִים שֶׁאֵין עֲשׂוּיִין לְהַשְׁאִיל וּלְהַשְׂכִּיר. וְהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁהַכְּלִי מָצוּי בְּפָנֵינוּ בְּיַד הָאֶמָּן. אֲבָל אִם לֹא נִמְצָא הַכְּלִי בְּפָנֵינוּ בְּיַד הָאֶמָּן אֶלָּא שָׁבָא אֶחָד מִן הַשּׁוּק וְטָעַן לָאֶמָּן כְּלִי יֵשׁ לִי אֶצְלְךָ שֶׁנָּתַתִּי לְךָ לְתַקֵּן, הַחֲזִירֵהוּ לִי, וְטָעַן הָאֶמָּן אֵמֶת שֶׁהוּא אֶצְלִי אֲבָל אַתָּה מָכַרְתָּ לִי, נֶאֱמָן הָאֶמָּן בִּשְׁבוּעָה, בְּמִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי אָמַר לֹא הָיָה דְּבָרִים מֵעוֹלָם אוֹ הֶחֱזַרְתִּי לְךָ. וְכֵן טָעַן הָאֶמָּן כָּךְ פָּסַקְתָּ לִי בִּשְׂכַר תִּקּוּנוֹ, וְהַלָּה אוֹמֵר לֹא פָסַקְתִּי אֶלָּא פָּחוֹת. אִם הַכְּלִי מָצוּי בְּפָנֵינוּ בְּיַד הָאֶמָּן בַּעַל הַכְּלִי נֶאֱמָן. וְאִם אֵין הַכְּלִי מָצוּי בְּפָנֵינוּ בְּיַד הָאֶמָּן הֲרֵי הָאֶמָּן נֶאֱמָן בִּשְׁבוּעָה וַאֲפִלּוּ מָסַר לוֹ בְּעֵדִים, בְּמִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי אָמַר הֶחֱזַרְתִּיו לְךָ. וְהַשֻּׁתָּפִים. שֶׁיֵּשׁ לָהֶן קַרְקַע בְּשֻׁתָּפוּת וְאָכַל אֶחָד מֵהֶן שָׁלֹשׁ שָׁנִים כָּל הַפֵּרוֹת, אֵינָהּ חֲזָקָה. וְהָנֵי מִלֵּי, דְּאֵין בַּקַּרְקַע דִּין חֶלְקָה. אֲבָל אִם יֵשׁ בַּקַּרְקַע דִּין חֶלְקָה וַאֲכָלָהּ אֶחָד מֵהֶן שָׁלֹשׁ שָׁנִים, הָוֵי חֲזָקָה:

וְהָאֱרִיסִים. שֶׁיּוֹרְדִים לַקַּרְקַע לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ, וְאָכַל כָּל הַפֵּרוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים, אֵינָהּ חֲזָקָה. וְדַוְקָא בַּאֲרִיסֵי בָּתֵּי אָבוֹת, שֶׁהוּא כְּמוֹ אַפּוֹטְרוֹפּוֹס עַל הַבֵּן, אֲבָל הָאָרִיס שֶׁהוֹרִידוֹ בַּעַל הַקַּרְקַע עַצְמוֹ וְאָכַל כָּל הַפֵּרוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים, יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה: **וְאֵין לְאִישׁ חֲזָקָה בִּנְכְסֵי אִשְׁתּוֹ.** וַאֲפִלּוּ כָּתַב לָהּ בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וְלֹא בְּפֵרוֹתֵיהֶן, דְּהַשְׁתָּא אֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹת מִן הַדִּין, וְאַחַר כָּךְ הֵבִיא רְאָיָה שֶׁאָכַל פֵּרוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים, לֹא הַוְיָא חֲזָקָה, דְּאוֹרְחָא דְּאִתְּתָא לְהָנִיחַ לְבַעְלָהּ שֶׁיֹּאכַל פֵּרוֹת בֵּין כַּדִּין בֵּין שֶׁלֹּא כַּדִּין: **וְאֵין לְאִשָּׁה חֲזָקָה בִּנְכְסֵי בַעְלָהּ.** וַאֲפִלּוּ יֵחֵד לָהּ קַרְקַע לְמְזוֹנוֹתֶיהָ וְאָכְלָה פֵּרוֹת מִקַּרְקַע אַחֶרֶת שֶׁל בַּעְלָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא הַוְיָא חֲזָקָה, שֶׁדֶּרֶךְ הָאִישׁ לְהָנִיחַ לְאִשְׁתּוֹ שֶׁתֹּאכַל בִּנְכָסָיו אֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁאֵין לָהּ בּוֹ זְכוּת: **וְלֹא לָאָב בִּנְכְסֵי הַבֵּן וְלֹא לַבֵּן וְכוּ'.** לְפִי שֶׁהֵם כְּאַפּוֹטְרוֹפְּסִים זֶה עַל זֶה: **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים.** דְּאֵינָהּ חֲזָקָה: **בְּמַחֲזִיק.** בַּחֲזָקָה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ עֵרְעוּר, שֶׁחֲבֵרוֹ טוֹעֵן גְּזוּלָה הִיא בְּיָדְךָ: **אֲבָל הַנּוֹתֵן מַתָּנָה.** בְּפָנָיו, וְאָמַר לְמְקַבֵּל הַמַּתָּנָה לְךָ חֲזֹק וּקְנֵה, כָּל הָנָךְ דְּאָמְרִינַן לְעֵיל בְּמַתְנִיתִין דְּאֵין לָהֶם חֲזָקָה, מִשֶּׁהֶחֱזִיקוּ כִּשְׁאָר מְקַבְּלֵי מַתָּנָה, קָנוּ, וְאֵין הַנּוֹתֵן יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. וְהָאִשָּׁה שֶׁנָּתְנָה אוֹ שֶׁמָּכְרָה לְבַעְלָהּ נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁלָּהּ, מִשֶּׁהֶחֱזִיק בָּהֶן הַבַּעַל קָנָה, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעֲלִי. דְּדַוְקָא בְּנִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל אוֹ בְּקַרְקַע שֶׁיִּחֵד לָהּ בַּעְלָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ אָמְרִינַן שֶׁאֵין מִכְרָהּ מֶכֶר וְאֵין מַתְּנָתָהּ מַתָּנָה מִפְּנֵי שֶׁיְּכוֹלָה לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעֲלִי, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לְבַעְלָהּ שַׂיָּכוּת בָּהֶן. אֲבָל בִּנְכְסֵי מְלוֹג שֶׁאֵין לְבַעְלָהּ בְּעִקָּרָן שׁוּם שַׂיָּכוּת, אֵינָהּ יְכוֹלָה לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעֲלִי. וְכֵן הָאִישׁ שֶׁמָּכַר לְאִשְׁתּוֹ מִנְּכָסָיו, אִם הַמָּעוֹת שֶׁקִּבְּלָה בָּהֶן הָאִשָּׁה אוֹתָן נְכָסִים לֹא הָיוּ טְמוּנִים אֶצְלָהּ, הַמֶּכֶר קַיָּם, וְיִהְיוּ אוֹתָן הַנְּכָסִים לָאִשָּׁה וְהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת. וְאִם הָיוּ אוֹתָן מָעוֹת טְמוּנִים אֶצְלָהּ, הַמֶּכֶר בָּטֵל, דְּאָמַר, לְגִלּוּיֵי זוּזֵי שָׁהֲיוּ טְמוּנִים אֶצְלָהּ אָמְרָתִי שֶׁאֲנִי מוֹכֵר לָהּ: **וְהָאַחִין שֶׁחָלְקוּ.** וְהֶחֱזִיק כָּל אֶחָד מֵהֶן בְּחֶלְקוֹ, אֵין יְכוֹלִים לַחֲזֹר: **וְהַמַּחֲזִיק בִּנְכְסֵי הַגֵּר.** שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁים, וְכָל הַקּוֹדֵם לְהַחֲזִיק בִּנְכָסָיו זָכָה: **נָעַל.** שֶׁעָשָׂה דֶּלֶת: **וְגָדַר.** אוֹ שֶׁעָשָׂה חוֹמָה: **וּפָרַץ.** אוֹ שֶׁפָּרַץ בָּהּ פִּרְצָה:

ד. הָיוּ שְׁנַיִם מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאָכַל שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין, מְשַׁלְּמִין לוֹ אֶת הַכֹּל. שְׁנַיִם בָּרִאשׁוֹנָה, וּשְׁנַיִם בַּשֵּׁנִיָּה, וּשְׁנַיִם בַּשְּׁלִישִׁית, מְשֻׁלָּשִׁין בֵּינֵיהֶם. שְׁלֹשָׁה אַחִים וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶם, הֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ עֵדִיּוֹת, וְהֵן עֵדוּת אַחַת לַהֲזָמָה:

ר"ע מברטנורה

מְשֻׁלָּשִׁין בֵּינֵיהֶם. כָּל כַּת יִתֵּן הַשְּׁלִישׁ. שֶׁהֲרֵי הֵן שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים: **שְׁלֹשָׁה אַחִים.** לְכָל שָׁנָה אָח אֶחָד וְאַחֵר עִם הָאָח, שֶׁאוֹתוֹ אַחֵר מֵעִיד עִם כֻּלָּן: **הֲרֵי כָּאן שָׁלֹשׁ עֵדִיּוֹת.** דְּמַאי דְּמַסְהֵיד הַאי לֹא מַסְהֵיד הַאי, וּלְכָךְ עֵדוּתָן כְּשֵׁרָה: **וְהֵן עֵדוּת אַחַת.** לְעִנְיַן הַזָּמָה, שֶׁאִם הוּזְמוּ מְשֻׁלָּשִׁין בֵּינֵיהֶן, וְאֵין נַעֲשִׂים זוֹמְמִין עַד שֶׁיּוּזְמוּ כֻּלָּן:

ה. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֲזָקָה, וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם חֲזָקָה. הָיָה מַעֲמִיד בְּהֵמָה בֶּחָצֵר, תַּנּוּר, וְכִירַיִם, וְרֵחַיִם, וּמְגַדֵּל תַּרְנְגוֹלִין, וְנוֹתֵן זִבְלוֹ בֶּחָצֵר, אֵינָהּ חֲזָקָה. אֲבָל עָשָׂה מִחְצָה לִבְהֶמְתּוֹ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְכֵן לַתַּנּוּר, וְכֵן לַכִּירַיִם, וְכֵן לָרֵחַיִם, הִכְנִיס תַּרְנְגוֹלִין לְתוֹךְ הַבַּיִת, וְעָשָׂה מָקוֹם לְזִבְלוֹ עָמֹק שְׁלֹשָׁה אוֹ גְּבוֹהַּ שְׁלֹשָׁה, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה:

ר"ע מברטנורה

שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֲזָקָה. אִם הֶחֱזִיק בְּקַרְקַע חֲבֵרוֹ לְעִנְיָן זֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים הַוֵּיא חֲזָקָה: **הָיָה מַעֲמִיד בְּהֶמְתּוֹ בֶּחָצֵר.** הַאי תַּנָּא בַּחֲצַר הַשֻּׁתָּפִים קָא מַיְירִי, דְּלֹא קָפְדֵי אַהֲדָדֵי אַהַעֲמָדַת בְּהֵמָה וְכַיּוֹצֵא בָּהּ, וּמְשׁוּם הָכִי לֹא הַוֵּיא חֲזָקָה אֶפְלוּ כִּי הֶחֱזִיק לְהַאי מִלְּתָא שָׁלֹשׁ שָׁנִים: **אֲבָל אִם עָשָׂה מְחִצָּה וְכוּ'.** דִּבְכִי הַאי גַּוְנָא וַדַּאי קָפְדֵי, אִי שָׁתִיק לָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְלֹא מִחָה, וַדַּאי הַוֵּיא חֲזָקָה. וְרַבֵּינוּ מֹשֶׁה בַּר מַיְמוֹנִי פֵּרֵשׁ, דִּבְשָׁתָף דְּקָפֵיד אַעֲשַׂיַּת מְחִצָּה, אִם עָשָׂה שֻׁתָּפוֹ מְחִצָּה וְלֹא מִחָה לְאַלְתַּר הַוֵּיא חֲזָקָה. אֲבָל אֵינָשׁ דְּעָלְמָא אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה מְחִצָּה וְלֹא מִחָה לֹא הַוֵּיא חֲזָקָה עַד לְאַחַר שָׁלֹשׁ שָׁנִים:

ו. הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְיֵשׁ לִמְקוֹמוֹ חֲזָקָה. הַמַּזְחִילָה יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה. סֶלַע הַמִּצְרִי אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְלַצּוֹרִי יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה. חִלּוֹן הַמִּצְרִית אֵין לָהּ חֲזָקָה, וְלַצּוֹרִית יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה. אֵיזוֹ הִיא חִלּוֹן הַמִּצְרִית, כָּל שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִכָּנֵס לְתוֹכָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לָהּ מַלְבֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִכָּנֵס לְתוֹכָהּ, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. הַזִּיז, עַד טָפַח, יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה, וְיָכוֹל לִמְחוֹת. פָּחוֹת מִטָּפַח, אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְאֵין יָכוֹל לִמְחוֹת:

ר"ע מברטנורה

הַמַּרְזֵב. צִנּוֹר קָטָן שֶׁנּוֹתְנִים אוֹתוֹ בְּסוֹף צִנּוֹר הַגָּדוֹל הַהוֹלֵךְ עַל פְּנֵי כָּל הַגַּג: **מַרְזֵב.** מָקוֹם שֶׁהַטִּפָּה שֶׁל גְּשָׁמִים זָבָה מִמֶּנּוּ. מָר, טִפָּה. כְּמוֹ הֵן גּוֹיִם כְּמַר מְדֶלִי (יְשַׁעְיָה מ): **אֵין לוֹ חֲזָקָה וְיֵשׁ לִמְקוֹמוֹ חֲזָקָה.** אִם הָיָה שָׁם מַרְזֵב וּבָא בַּעַל הֶחָצֵר לְעָקְרוֹ לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁפְכוּ מֵי הַגַּג לְתוֹךְ חֲצֵרוֹ, אֵינוֹ יָכוֹל, שֶׁכְּבָר יֶשׁ לוֹ חֲזָקָה לָזֶה שֶׁיִּהְיוּ מֵימֵי גַּגּוֹ שׁוֹפְכִים דֶּרֶךְ אוֹתוֹ מַרְזֵב. אֲבָל אִם בָּא לְהָפְכוֹ, שֶׁהָיָה מָנָח לְרוּחַ דְּרוֹמִי וּבָא לָתֵת אוֹתוֹ לְרוּחַ צְפוֹנִי, אֵין בַּעַל הַמַּרְזֵב יָכוֹל לְעַכֵּב עָלָיו, דְּלַאו מִידֵּי אַפְסְדֵיהּ, וְאֵין לוֹ חֲזָקָה שֶׁיִּהְיֶה תָּמִיד עוֹמֵד בְּרוּחַ זוֹ: **מַזְחִילָה.** צִנּוֹר גָּדוֹל הַמַּחֲזִיק כָּל אֹרֶךְ הַגַּג. וְהָוֵי מִלְּתָא דְּקַבִּיעוּתָא, לְכָךְ יֶשׁ לוֹ חֲזָקָה: **סֶלַע הַמִּצְרִי.** קָטָן וְאֵינוֹ קָבוּעַ, וְלֹא קָפֵיד עֲלֵיהּ אִם נוֹתֵן אוֹתוֹ לְתוֹךְ חֲצַר חֲבֵרוֹ כְּדֵי לַעֲלוֹת בּוֹ לְגַגּוֹ וּלְשׁוֹבְכוֹ, לְכָךְ אֵין לוֹ חֲזָקָה: **חִלּוֹן הַמִּצְרִית.** חַלּוֹן קָטָן שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם נִכְנָס בּוֹ: **אֵין לוֹ חֲזָקָה.** וְאִי בָּעֵי בַּעַל הֶחָצֵר לִבְנוֹת כְּנֶגֶד הַחַלּוֹן וּלְסָתְמוֹ, לֹא מָצֵי בַּעַל הַחַלּוֹן לוֹמַר כְּבָר הֶחֱזַקְתִּי בּוֹ וְאֵינְךָ יָכוֹל לִסְתֹּם, דְּאָמַר לֵיהּ הֵיאַךְ, לֹא נִתְפַּיַּסְתִּי אֶלָּא לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה לִי בּוֹ הֶזֵּק. וַאֲפִלּוּ הָכִי אִי הֲוָה בָּעֵי מֵעִקָּרָא כְּשֶׁפָּתָחוֹ הָוֵי מָצֵי מְעַכֵּב עָלָיו שֶׁלֹּא יִפְתְּחֶנּוּ, וַאֲפִלּוּ הָיָה גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, דְּמָצֵי אָמַר לֵיהּ שָׁמָּא תָּשִׂים סַפְסָל סָמוּךְ לַחַלּוֹן וְתַבִּיט בִּי, וְאַחַר שֶׁהִנִּיחוֹ נַמִּי וּפָתַח, אֵין לוֹ חֲזָקָה: **וְלַצּוֹרִית יֶשׁ לוֹ חֲזָקָה.** חַלּוֹן שֶׁרֹּאשׁוֹ שֶׁל אָדָם נִכְנָס בּוֹ, וַאֲפִלּוּ הוּא לְמַעְלָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. אוֹ חַלּוֹן הֶעָשׂוּי לְאוֹרָה, וַאֲפִלּוּ הוּא קָטָן מְאֹד. אוֹ חַלּוֹן שֶׁהוּא לְמַטָּה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. כָּל אֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה חַלּוֹנוֹת הַלָּלוּ אִם הִנִּיחוֹ וּפָתַח, יֶשׁ לוֹ חֲזָקָה וְשׁוּב אֵין יָכוֹל לִבְנוֹת כְּנֶגְדּוֹ וּלְסָתְמוֹ, דְּיֵשׁ חֲזָקָה לִנְזָקִין. חוּץ מֵעָשָׁן וְאָבָק וּבֵית הַכִּסֵּא כְּלוֹמַר רֵיחַ רַע, שֶׁאֲלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה אֵין לָהֶם חֲזָקָה אֲפִלּוּ הֶחֱזִיק בָּהֶם כַּמָּה שָׁנִים. אֲבָל הֶזֵּק רְאִיָּה יֶשׁ לָהּ חֲזָקָה. וְלֹא בָּעֵי חֲזָקָה לִנְזָקִין שָׁלֹשׁ שָׁנִים, אֶלָּא מִכִּי קָאֵי נִזְקָא כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לוֹמַר לַנִּזָּק כְּבָר יָדַעְתָּ בַּנִּזָּק וְלֹא מָחִיתָ, הַוֵּיא חֲזָקָה: **מַלְבֵּן.** בִּנְיָן מִבַּחוּץ כְּעֵין מַשְׁקוֹף מִלְּמַעְלָה וְאַסְקוּפָה מִלְּמַטָּה: **זִיז.** עֵץ אוֹ אֶבֶן הַיּוֹצֵא מִכָּתְלוֹ לַאֲוִיר חֲצַר חֲבֵרוֹ, אִם יֶשׁ בּוֹ טֶפַח אוֹ יוֹתֵר, יֶשׁ לוֹ חֲזָקָה וְאֵין

יָכוֹל בַּעַל הֶחָצֵר לִבְנוֹת כְּנֶגְדּוֹ לִסְתֹּם הַזִּיז, מֵאַחַר שֶׁהֶחָזִיק בּוֹ: **וְיָכוֹל לְמְחוֹת בּוֹ.** כְּשֶׁבָּא בַּעַל הַכֹּתֶל לְהוֹצִיא הַזִּיז שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֶפַח אוֹ יוֹתֵר, יָכוֹל בַּעַל הֶחָצֵר לִמְחוֹת בּוֹ שֶׁלֹּא יוֹצִיאֶנּוּ: **פָּחוֹת מִטֶּפַח.** לֹא הָוֵי מִידֵי דְּקִבִּיעוּתָא, לְכָךְ לֹא הָוֵי חֲזָקָה וְיָכוֹל לִבְנוֹת כְּנֶגְדּוֹ וּלְסָתְמוֹ, וּכְשֶׁבָּא בַּעַל הַכֹּתֶל לְהוֹצִיאוֹ לְכַתְּחִלָּה, אֵין בַּעַל הֶחָצֵר יָכוֹל לְעַכֵּב עָלָיו:

ז. לֹא יִפְתַּח אָדָם חַלּוֹנוֹתָיו לַחָצֵר הַשֻּׁתָּפִין. לָקַח בַּיִת בְּחָצֵר אַחֶרֶת, לֹא יִפְתַּחֲנָה לַחָצֵר הַשֻּׁתָּפִין. בָּנָה עֲלִיָּה עַל גַּבֵּי בֵּיתוֹ, לֹא יִפְתַּחֲנָה לַחָצֵר הַשֻּׁתָּפִין. אֶלָּא אִם רָצָה, בּוֹנֶה אֶת הַחֶדֶר לִפְנִים מִבֵּיתוֹ, וּבוֹנֶה עֲלִיָּה עַל גַּבֵּי בֵּיתוֹ וּפוֹתְחָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. לֹא יִפְתַּח אָדָם לַחָצֵר הַשֻּׁתָּפִין פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח וְחַלּוֹן כְּנֶגֶד חַלּוֹן. הָיָה קָטָן, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ גָּדוֹל. אֶחָד, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם. אֲבָל פּוֹתֵחַ הוּא לִרְשׁוּת הָרַבִּים פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח וְחַלּוֹן כְּנֶגֶד חַלּוֹן. הָיָה קָטָן, עוֹשֶׂה אוֹתוֹ גָּדוֹל. אֶחָד, עוֹשֶׂה אוֹתוֹ שְׁנַיִם:

ר"ע מברטנורה

לַחָצֵר הַשֻּׁתָּפִים. לְחָצֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֻׁתָּפוּת בָּהּ, וְכָל שֶׁכֵּן לַחָצֵר חֲבֵרוֹ. מִשּׁוּם הֶזֵּק רְאִיָּה: **לָקַח בַּיִת בְּחָצֵר אַחֶרֶת.** הַסְּמוּכָה לְחָצֵר זוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ שֻׁתָּפוּת. לֹא יִפְתַּח לוֹ פֶּתַח לְחָצֵר זוֹ. שֶׁמַּרְבֶּה עֲלֵיהֶם דְּרִיסַת הָרֶגֶל מִדַּיָּרֵי אוֹתוֹ בַּיִת: **בּוֹנֶה חֶדֶר לִפְנִים מִבֵּיתוֹ.** שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף כְּלוּם אֶלָּא חוֹלֵק בֵּיתוֹ לִשְׁנַיִם. דִּבְלָאוֹ הָכִי יָכוֹל לְמַלְאוֹת בֵּיתוֹ דִּיוּרִין אִם יִרְצֶה: **פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח.** דְּאָמַר קְרָא (בְּמִדְבַּר כד) וַיִּשָּׂא בִּלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לִשְׁבָטָיו. מָה רָאָה, רָאָה שֶׁלֹּא הָיוּ פְּתָחֵיהֶן מְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה: **קָטָן לֹא יַעֲשֶׂנּוּ גָּדוֹל.** דְּאָמַר לֵיהּ בְּפִתְחָא זוּטָא מָצִינָא לְאִצְטַנּוּעֵי מִנָּךְ, בְּפִתְחָא רַבָּא לֹא מָצִינָא לְאִצְטַנּוּעֵי מִנָּךְ: **אֶחָד לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם.** דְּאָמַר לֵיהּ בְּחַד פִּתְחָא מָצִינָא לְאִצְטַנּוּעֵי, בִּתְרֵי פִּתְחֵי לֹא מָצִינָא לְאִצְטַנּוּעֵי: **אֲבָל פּוֹתֵחַ הוּא לִרְשׁוּת הָרַבִּים.** דְּאָמַר לֵיהּ, סוֹף סוֹף קָא בָּעֵית לְאִצְטַנּוּעֵי מִבְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים:

ח. אֵין עוֹשִׂין חָלָל תַּחַת רְשׁוּת הָרַבִּים, בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר בִּדֵּי שֶׁתְּהֵא עֲגָלָה מְהַלֶּכֶת וּטְעוּנָה אֲבָנִים. אֵין מוֹצִיאִין זִיזִין וּגְזוּזְטְרָאוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶלָּא אִם רָצָה בּוֹנֵס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וּמוֹצִיא. לָקַח חָצֵר וּבָהּ זִיזִין וּגְזוּזְטְרָאוֹת, הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקָתָהּ:

ר"ע מברטנורה

אֵין עוֹשִׂין חָלָל תַּחַת רְשׁוּת הָרַבִּים. אֲפִלּוּ קָבִיל עֲלֵיהּ כָּל הֶזֵּקָא דְּאָתֵי מֵהַמָּתֵיהּ. שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם רוֹצִים [לִזּוֹק וְלֵירֵד לַדִּין] לָדוּן עַל עֵסֶק מָמוֹנָם: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר.** וּבִלְבַד שֶׁיְּכַסֶּנּוּ בְּחֹזֶק כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עֲגָלָה מְהַלֶּכֶת עָלָיו טְעוּנָה אֲבָנִים. וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא לְיָמִים יִתְקַלְקֵל הַכִּסּוּי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **זִיזִין.** רָהִיטִים קְטַנִּים: **גְּזוּזְטְרָאוֹת.** קוֹרוֹת גְּדוֹלוֹת. שֶׁמָּא יִכָּשְׁלוּ בָּהֶן בְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים: **כּוֹנֵס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ.** שֶׁמַּכְנִיס בַּקַּרְקַע שֶׁלּוֹ כִּשְׁעוּר הוֹצָאַת הַזִּיזִין וּמוֹצִיא: **הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקָתָהּ.** דְּטוֹעֲנִין לַלּוֹקֵחַ וְאָמְרִינַן שֶׁמָּא זֶה שֶׁמְּכָרָהּ לוֹ כָּנַס בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ:

מאמר שבועי בספרי מו"ר שליט"א

והשבוע: מתוך "הממד הפנימי" לפרשת משפטים

המשפט העברי בסוד הגבול

המשפטים מגלים את "כח הגבול", הנגלה של התורה, בדרך לאיחוד הנגלה והנסתר

בפרשתנו אנו נכנסים הישר לעובי-הקורה של 'המשפט העברי' - דיני עבדים, נזיקין, שומרים, ועוד. בפרשה הקודמת קראנו על מתן תורה - מעמד אחד ויחיד בהיסטוריה האנושית, התגלות אלוקית חגיגית ומפחידה גם יחד שאין דומה לה - ואילו פרשתנו פותחת במעבר חד לעיסוק פרטני בדינים ומשפטים, שחלקם הגדול נוגע לסכסוכים ופשעים, מעולמות עליונים הגענו עד 'העולם התחתון' ממש...

מכללים לפרטים

אמנם כבר במתן תורה קבלנו מצוות מסוימות ומוגדרות, המהוות כלים לאור הגדול (כמו שהוסבר בפרשת יתרו), אבל המצוות היו מאד כלליות, ללא כל פרטי הדינים כפי שמופיעים בפרשתנו. אכן, כבר בעשרת הדברות ניתן לראות תהליך של ירידה והתפרטות; חמשת הדברות הראשונים (הכתובים על הלוח הימני) עדיין עוסקים בכללים ה'שמימיים' יותר, כמו האמונה בה' ושמירת השבת, ואילו חמשת הדברות השניים (הכתובים על הלוח השמאלי), מ"לא תרצח" עד "לא תחמֹד", יורדים למטה לעולם הארצי השפל[א]. אלא שהירידה וההתפרטות בפרשתנו הן לאין ערוך. כך למשל, איסור "לא תרצח" הכללי בעשרת הדברות מתפרט בפרשתנו לדין רוצח במזיד (שחייב מיתה), רוצח בשגגה (שחייב גלות), דין מכה עבדו, מוות

[א] דבר זה קשור לחלוקה ללוח ימני ולוח שמאלי, שהרי השמים נבראו ביד ימין והארץ ביד שמאל, "אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים" (ישעיה מח, יג. וראה מנחות לו, ב).

שנגרם בעקיפין במריבה ("וכי ינצו אנשים"). ועוד פרטים בתורה שבכתב, ועוד המון פרטי פרטים בתורה שבעל פה.

יש כאן שתי פנים של התורה: הצד המרומם והכללי, והצד המשפטי הפרטני. יש אנשים שאוהבים מאד את מתן תורה, ובקריאת עשרת הדברות הם נושמים אויר-פסגות מחיה נפשות, אבל קצת קשה להם כשמגיעים לפרשת משפטים, כל דיני-הממונות עושים להם כאב ראש... מאידך, יש אנשים שאוהבים מאד את הדיון המשפטי, ואת מתן תורה הם מותירים כסיפור נחמד לילדים לקראת חג השבועות.

האמת היא שכמה ששני הצדדים נראים שונים זה מזה, יש ביניהם אחדות, והם מייצגים שתי פנים של אותה שלימות. כך מודגש בתורה, החל מעצם העובדה שפרשת משפטים סמוכה לפרשת יתרו, וכן לומדים חז"ל מסמיכות הפרשות "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" - "**ואלה** [בוא"ו החיבור], מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני" (רש"י).

נמשיך להעמיק בסוד החיבור בין הצדדים.

בלי גבול במתן תורה

בלשון החסידות, מתן תורה הוא הגילוי של "כח הבלי גבול". עיקר הגילוי של מתן תורה היה בעצם החוויה הנבואית שהקיפה את כל ישראל, "פנים בפנים דבר ה' עמכם בהר מתוך האש"[ב], כמו הגילוי של מעשה מרכבה "נפתחו השמים וארא מראות אלהים"[ג]. כך אומרים חז"ל: "כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו שהוא יחיד"[ד]. כל הגבולות שיש בעולם נקרעו כדי לחשוף את יחידותו של הקב"ה שהוא לגמרי 'בלי גבול', אין סוף מוחלט, "בלי ראשית בלי תכלית".

הגילוי של הבלי גבול היה כל-כך מוחלט עד שנשמות ישראל, הנשמה המוגבלת בתוך הגוף, 'נשאבו' בתוך האור וממש 'יצאו מהכלים', "על כל דבור ודבור של הקב"ה יצאה נשמתם של ישראל"[ה], אלא שהקב"ה החזיר

[ב] דברים ה, ד.

[ג] יחזקאל א, א, "מעשה מרכבה" שאותו קוראים בהפטרת חג השבועות, זמן מתן תורתנו (ובהפטרת פרשת יתרו קוראים את 'מרכבת ישעיהו', בישעיה פרק ו, שלפי הקבלה גבוהה עוד יותר ממרכבת יחזקאל).

[ד] רש"י דברים ד, לה.

[ה] שבת פח, ב.

את הנשמה, ובאמת זהו פלא שנשארנו בחיים, "השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי?!"[1].

לשכל המוגבל שלנו קשה לתפוס מהו 'בלי גבול'. אנו יכולים לתאר לעצמנו מליון-מליוני כוכבים ביקום, אבל לא יכולים לתאר מספר אין-סופי באמת. הרי די בכך שאנו יכולים **להתחיל** לספור אותו כדי שהוא יהיה סופי מצד אחד. ובכל זאת, התרחש הפלא של מעמד הר סיני שבו העולם עצר את נשימתו והרגיש נגיעה של האין-סוף, גילוי הבלי-גבול.

גם בלימוד התורה היום-יומי אנו יכולים להתחבר לצד הזה של הבלי-גבול. זאת אנו עושים בלימוד **תורת הנסתר**, סודות התורה, הקבלה והחסידות. הצד הזה של התורה עוסק בעיקר ב"נותן התורה" עצמו, הקב"ה שהוא **נסתר** מעין כל חי ובכל זאת אנו לומדים עליו ועל התגלותו אלינו. מי שמרגיש שפרשת יתרו 'מדברת אליו' יותר מאשר פרשת משפטים, כנראה שייך יותר לתחום הנסתר של התורה, יותר ללימוד חסידות ופחות ללימוד דף גמרא.

הסוף של האין-סוף

אם מתן תורה בפרשת יתרו הוא "גילוי הבלי גבול", הרי פרשת משפטים היא "גילוי כח הגבול". אך כדי להבין את המלים הללו, עלינו לגעת בקצרה בסוגיה עמוקה בחסידות:

לכאורה, כאשר מדברים על אין-סוף בלתי מוגבל, לא שייך אצלו שום הגבלה ופרוט, כי כל פרט מוגבל וסופי סותר, בעצם היותו, את האין-סופיות המוחלטת. האין-סוף אינו סוף, והבלי-גבול אינו גבול. אבל אם כך יוצא שבסופו של דבר אנו מדברים על אין-סוף מוגבל, כי הוא מוגבל בכך שאינו יכול להצטמצם בתוך גבול! במילים אחרות, 'הניסוי המחשבתי' שלנו מוכיח שאי אפשר להגיע למשהו בלתי מוגבל באמת, כי עצם המושג 'בלי גבול' טומן בתוכו סתירה פנימית, הבלי-גבול מוגבל בכך שאין בו את מושג הגבול. לכאורה זהו סופו של מושג האין-סוף... התבלבלתם? אין מה לעשות, עד כאן מגיע השכל שלנו.

אבל חכמי הסוד באים ומלמדים שאצל הקב"ה כשם שיש את "כח הבלי גבול" כך יש את "כח הגבול". אם הקב"ה הוא רק בלי-גבול נמצא שחסר לו היחס לגבול, וכיון שהקב"ה מרומם מכל חסרון ודאי שיש אצלו

---

[1] דברים ד, לג.

גם את כח הגבול (וביתר חריפות: מוכרח שיש אצלו גם את כח החסרון)[ז]. עצם העובדה שהקב"ה האין-סופי ברא את עולמנו הסופי, פירושה שיש אצלו גם את הכח של הסוף וההגבלה. דבר כזה אפשר לומר רק כאשר מסתכלים כאילו 'מלמעלה' על ההגדרות השכליות המוכרות לנו, ומבינים שעצמות ה' אינה נכנסת באף תבנית שכלית ולכן היא נושאת את ההפכים הללו של "כח הבלי גבול" ו"כח הגבול" גם יחד.

"כח הגבול" במשפטי התורה

כעת נחזור לפרשת משפטים, בתקוה שהבנו קצת את המושגים (אל דאגה, אף אחד לא מבין אותם עד הסוף...). לימוד הצד **הנגלה** של התורה - ששיאו בפרשת משפטים, דיני ממונות - הוא "גילוי כח הגבול". מי שעוסק בבירור וליבון הלכה, בלימוד גמרא בעיון, בספרי ראשונים ואחרונים, שולחן ערוך נושאי-כלים וספרות השו"ת, עד לפסיקת הלכה למעשה - עוסק בכח-הגבול של התורה. המשפטים בתורה אינם צד טפל, רק הכרח לא-יגונה של סידור החברה, אלא גילוי צד נוסף בשלמות התורה עצמה, ושלמותו של ה' נותן התורה. "מה הראשונים מסיני אף האחרונים מסיני", אלא שבמעמד הר סיני התגלה כח הבלי גבול, **הנסתר** של התורה היה **בנגלה**, ואילו בפרשת משפטים מתגלה כח-הגבול, הנגלה של התורה נמצא בנגלה והנסתר חוזר להיות נסתר.

[יותר בעומק בלשון החסידות: אנו נמצאים "לאחר הצמצום", לאחר צמצום אורו האין-סופי של הקב"ה, ולכן תמיד יש איזה 'מסך' המפסיק בינינו לבין האין-סוף, ואיננו יכולים לקלוט את כח הבלי גבול. אבל במעמד הר סיני התהפכה התמונה, והנשמה שלנו ראתה את הדברים כפי שהם לפני-הצמצום, כאשר הבלי-גבול גלוי ואילו הגבול נמצא בהעלם. אמנם בפרשת משפטים חזרנו למציאות של "אחרי הצמצום", כאשר כח הגבול נמצא בגלוי וכח הבלי-גבול בהעלם. זוהי מהות הצמצום, להעלים את כח הבלי גבול ולגלות את כח הגבול. אמנם, במקום הכי עליון, לכח הגבול יש שרש מאד גבוה, כמו שמבואר בפרשה הקודמת על שרש הכלים הגבוה משרש האורות, ללמדנו ששרש הדינים של פרשת משפטים גבוה יותר משרש החסדים של מתן תורה.]

[ז] עבודת הקודש (ר"מ גבאי) ח"א פ"ח. לקוטי תורה פרשת עקב טז, א. ועוד מקומות רבים בחסידות.

לגלות את פנימיות ההלכה

הנסתר והנגלה בתורה הם שני צדדים של אותה אחדות. ואכן, גדולי התורה האמיתיים בכל הדורות החזיקו בשני הצדדים גם יחד, אלא שבדרך כלל היה אחד הצדדים בולט וגלוי והצד השני היה נסתר יותר. כך מסופר למשל על אחד מגדולי המקובלים שבסלון ביתו היו הרבה ספרי קבלה, אבל בחדר הפנימי היתה ספריה גדולה של ספרי נגלה. הנסתר היה אצלו בנגלה והנגלה היה בנסתר - כמו במעמד הר סיני. כיוצא בזה, ידוע שאצל רבים מגדולי הפוסקים, בעלי הנגלה, יש בחדר הפנימי ספריה גדולה של ספרי קבלה (שגם בהם לומדים ומעיינים) - בנגלה הם בעלי-נגלה אבל בנסתר הם גם בעלי נסתר.

המשימה הגדולה של הדור שלנו בלימוד התורה היא לחבר את הנסתר והנגלה; ללמוד בעיון דף גמרא וסימן בשולחן ערוך, וללמוד את פנימיות התורה לגווניה. ויותר מזה, לראות את הנסתר שבתוך הנגלה, לחבר את פרשת משפטים לפרשת יתרו ולגלות שהכל מסיני.

ורמז לסיום: כאשר עוסקים ב**פנימיות ההלכה** מגלים שהמושג הזה עולה בגימטריא **אסתר**. שמה של אסתר המלכה הוא מלשון הסתרה, וחז"ל אמרו "אסתר מן התורה מנין? שנאמר 'ואנכי **הסתר אסתיר**'[ח]". "הסתר אסתיר" רומז למקום שבו הנסתר מוסתר, עולם ההלכה שלא רואים בו בגלוי את הנסתר של התורה (לעומת עולם הנסתר בתורה, שבו הנסתר גלוי). אך התכלית היא לגלות גם את ההסתר הזה, בסוד "**מגילת** אסתר" - **גילוי** הנסתר. והנה על פורים ומגילת אסתר נאמר "אסתר סוף כל הניסים"[י], וניתן לדרוש: סוף כל הניסים-הנושאים בתורה, לפני גילוי "התורת החדשה"[יא] של מלך המשיח, הוא הנושא הזה של גילוי הנסתר שבנגלה, **פנימיות ההלכה = אסתר**.

[מעובד מתוך שיעור כ"ה שבט תשס"ז]

[ח] דברים לא, יח.
[ט] חולין קלט, ב.
[י] יומא כט, א.
[יא] ויקרא רבה יג, ג.

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשָׁנָה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחִתָּ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה הַכִּי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחִתָּ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור י"ד אייר תשפ"ג]